

ХЕРМАН МЕЛВИЛ БЕНИТО СЕРЕНО

Превод от английски: Надя Сотирова, 1975

chitanka.info

В 1799 година капитан Амейса Дилейноу от Дъксбъри, Месачусетс, командир на голям тюленоловен кораб и търговец изобщо, бил на котва с ценен товар в пристанището Света Мария — малък, пуст, ненаселен остров в южния край на дългото крайбрежие на Чили. Спрял там, за да се запаси с вода.

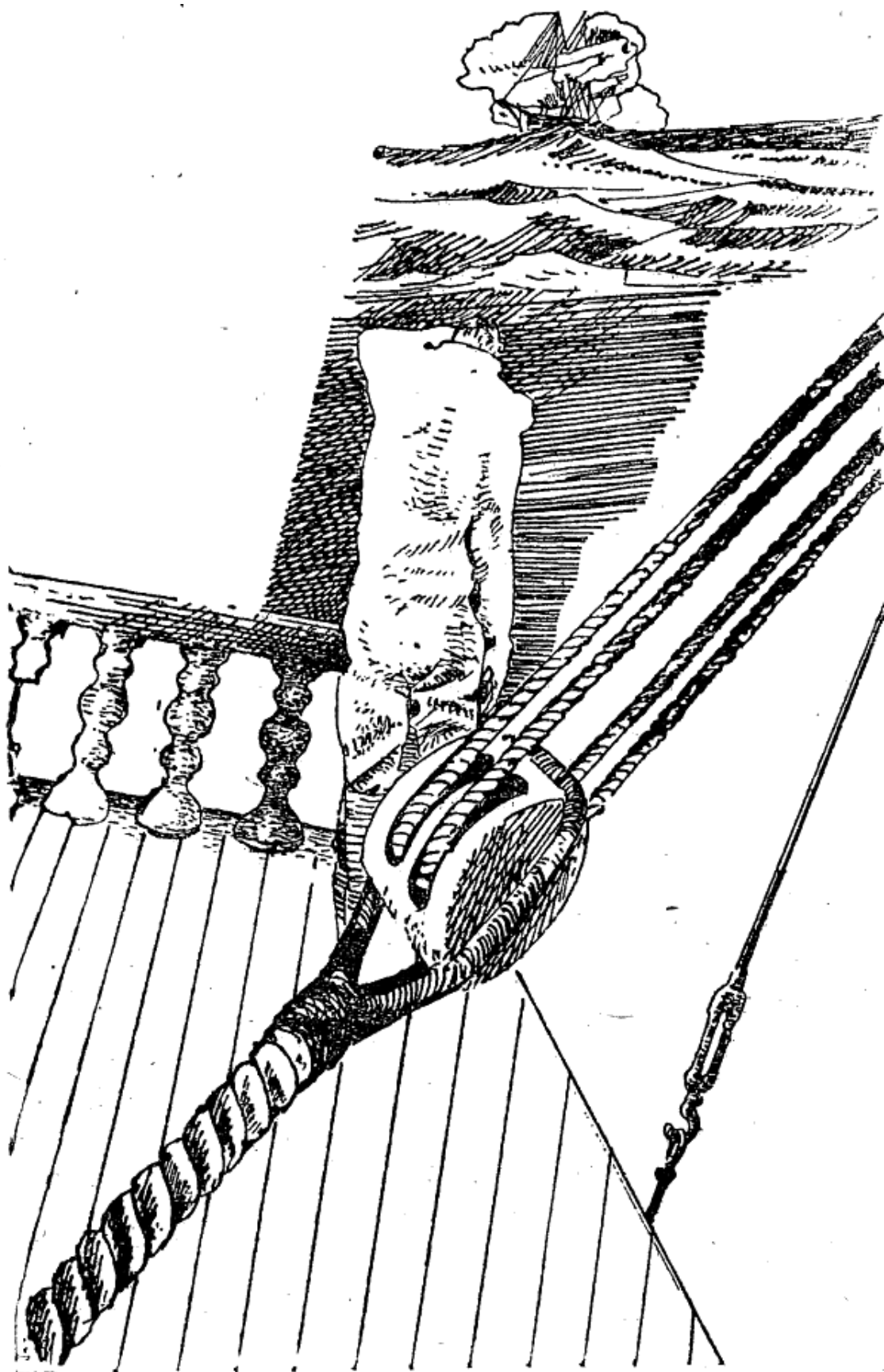
На втория ден, малко след зазоряване, докато още лежал в каютата си, помощникът му слязъл долу и му съобщил, че някакъв странен платноход влиза в залива. По онова време из тези води не се срещали толкова кораби, колкото днес. Той станал, облякъл се и излязъл на палубата.

Утрото било от характерните за това крайбрежие. Всичко тънело в мълчание и спокойствие; всичко сиво. Морето, макар надиплено от мъртво вълнение, изглеждало сковано и лъскаво, като олово, застинало вълнообразно в калъпа на железолеляря. Небето приличало на сив плащ. Ята тревожни сиви птици, сродни с ятата сиви пари, с които се размесвали, се виели ниско и на пристъпи над водата като ластовици пред буря над ливадите. Сенки в настоящето, предвестници на бъдещите по-дълбоки сенки.

За изненада на капитан Дилейноу, странникът, наблюдаван през далекогледа, не развявал никакво знаме; макар че било обичай между миролюбивите моряци от всички нации да вдигат флаг при влизане в пристанище, колкото и необитаеми да са бреговете му, щом там има на котва, макар и един-единствен кораб. Като се вземе под внимание липсата на всякаква законност и уединението по тия места и разказите, свързани с тези морета по онова време, изненадата на капитан Дилейноу можела да се превърне в тревога, ако той не бил изключително добър и доверчив човек, който не се поддавал на тревога, освен след извънредни и многократни дразнения, но дори и тогава не до степен да приписва злонамереност на човека. Като имаме предвид на какво е способно човечеството, нека оставим на мъдрите да решат дали тази черта на характера предполага, освен доброто сърце и по-голяма бързина и точност на умствените възприятия от обикновената.

Но каквито и опасения да са възникнали при първото забелязване на странника, биха се изпарили от ума на всеки моряк, като види, че на влизане в пристанището корабът се доближил твърде много до сушата, нещо рисковано, поради една подводна скала, която

се забелязала до носа му. Това като че ли доказало, че той е непознат не само на тюленоловния кораб, но и за острова; следователно не бил обикновен пиратски кораб по този океан. Капитан Дилейноу продължил да го наблюдава — нещо не много лесно поради парите, които отчасти забулвали корпуса му и през които далечната утринна светлина от неговата кабина се прецеждаше твърде неясно — също като тази на слънцето, което по това време се показвало като сърп на ръба на хоризонта и навлизало в пристанището заедно със странния кораб и което, забулено от същите пълзящи облаци, приличало на злобното око на някоя клюкарка от Лима, надникнала към площада през дупката на тъмното си було.

Дали поради измамните пари, или що, но колкото по-дълго бил наблюдаван чуждият кораб, толкова по-странни изглеждали маневрите му. Скоро станало трудно да се реши дали смята да влезе в пристанището, или не — какво възнамерява да прави или какво прави. Вятърът, който подухвал по малко през нощта, сега бил извънредно лек и променлив, което още повече увеличило явната несигурност на движенията му.

Като предположил най-после, че корабът може да е в опасност, капитан Дилейноу наредил да спуснат китоловната му лодка и въпреки предпазливата съпротива на помощника си, се приготвил да се качи на кораба и най-малкото да го докара до пристанището. Предната вечер една група моряци отишли на риболов доста далеч, до някакви уединени скали, които не се виждали от тюленоловния кораб, и един-два часа преди зори се завърнали с твърде успешен лов. Като допускар, че странныят кораб може да е бил доста време в дълбоки води, добрият капитан сложил няколко коша риба в лодката си за подарък и отплавал. Тъй като корабът продължавал да бъде твърде близо до подводната скала и като го считал в опасност, той се провикнал към екипажа, за да го осветли за положението. Но малко преди лодката да се приближи, вятърът, макар и лек, променил посоката си и отправил кораба напред, като разпръснал освен това парите около него.

Когато могли вече да го видят по-отблизо, корабът се показал ясно на ръба на оловените вълни, покрит тук-таме с разкъсана мъгла, като дрипав кожух, и приличал на варосан манастир след буря с гръмотевици, кацнал на някоя сивкава скала всред Пиренеите. Сега обаче не само въображаемата прилика за миг почти подвела капитан Дилейноу да си помисли, че пред него стои кораб, пълен с монаси. Надвесени от фалшборда, в омарната далечина се виждали скупчени тъмни фигури като с качулки; а през отворените портове на кораба се виждали смътно други движещи се тъмни фигури, като черните калугери, крачещи из манастирите.

Като се приближили още повече, гледката се променила и истинският вид на кораба станал ясен — испански търговски кораб от първа категория, който между другия ценен товар пренасял и негри роби от едно колониално пристанище до друго. Много голям и за времето си много хубав кораб, каквито в онези дни се срещали от време на време по тези морета; понякога те били бракувани от

пренасящите съкровища кораби на Акапулко^[1] или извадени от строя фрегати от испанската флота, които като старите италиански дворци и след упадъка на своите господари запазват признаци на предишен блясък.

Колкото повече се приближавала китоловната лодка, толкова по-ясно проличавало, че особенният варосан вид на кораба идел от общата му занемареност. Мачтите, въжетата и голяма част от фалшборда изглеждали просто мъхнати, защото от дълго не били виждали стъргалка, смола или четка. Като че ли и килът му, и ребрата му били сглобени и пуснати от Езекиловата долина^[2] на изсъхналите кости.

При настоящата му служба, в общия си модел и платната, не изглеждало да е претърпял съществена промяна от оригиналния си войнствен Фроасаров модел^[3]. Обаче бойни оръдия не се виждали.

Площадките около мачтите били големи, опасани някога с осмоъгълни мрежи, сега всичките в окаяно състояние. Тези площадки висели отгоре като три разбити гълъбарника, в един от които се виждала кацнала на едно напречно въже стройна бяла тропична птица, наречена дурак, поради летаргичния ѝ сомнамбулен нрав, който позволявал често да я ловят с ръце. Очукана и плесенясала така, назъбената предна част на кораба приличала на стара оръжейна кула, отдавна превзета с пристъп и после оставена да се руши. Към кърмата имало две високи квартал-галерии — балюстрадаите им покрити тук-таме със сух, загнил морски мъх, — на които се излизало от необитаемата официална кабина, чиито мъртви прозорци били херметически затворени и задушени въпреки тихото време — тези необитаеми балкони висели над морето, като че ли то било големият канал във Венеция. Но най-главната останка от миналото величие била огромната овална щитовидна част на кърмата със сложна резба, представляваща гербовете на Кастилия и Леон, обкръжени от групи митологични или символични изображения; най-отгоре на тях и в центъра им стоял тъмнокож сатир с маска, стъпил на врата на гърчеща се фигура, също маскирана.

Дали на носа на кораба имало човешка фигура, или само човка, не било сигурно, тъй като тази част била обвита в платнище, да я предпазва, докато я ремонтират, или пък за да прикрива донякъде разрухата ѝ. Под платнището се виждало нещо като пиедестал, на предната част на който по приумица на някой моряк било написано с

тебешир изречението „Segnid vnestro jefe“ („Следвай водача си“); а пък на потъмнелите лицеви дъски наблизко стояло с тържествени главни букви, някога позлатени, името на кораба „Сам Доминик“ и всяка буква била разядена на ивици от ръждата, която се струяла от медените шипове; в същото време тъмни, тинести гирлянди от морска трева, като траурни воали, метели назад-напред името при всяко полюляване на кораба катафалка.

Когато най-послед лодката била закачена за носа край пасарела, по средата на кораба, макар няколко инча още да я отделяли от корпуса, килът ѝ рязко изскърцал, като че ли остъргал потънала коралова скала. Оказало се куп вкълбени раковини, залепени за страната на кораба като брадавица — признак на неблагоприятни ветрове и продължителни затишия, прекарани някъде из тези морета.

Като се изкачил на кораба, посетителят бил веднага обкръжен от шумна тълпа бели и черни, последните от която надвишавали броя на първите повече от очакваното, тъй като странникът на котва се оказал кораб за превозване на негри. Обаче всички в един глас и на един език излели обикновената история на техните страдания; при това негърките, които не били малко на брой, надминали другите с разпалеността на оплакванията си. Скорбутът, придружен от треска, помел голяма част от тях, особено от испанците. Край нос Хорн едва се спасили от корабокрушение; след това цели дни лежали, одремани в безветрие; провизиите им намалели, вода — почти никаква; и до този момент устните им били все още напукани от жажда.

Докато бил така прицел на всички несдържани езици, капитан Дилейноу с един поглед обхванал всичките лица и всичко друго около него.

Винаги когато по море се качиш за пръв път на някой голям и многолюден кораб, особено другоземен, с трудно разпознаваем екипаж, от ласкарци или манилци, впечатлението някак странно се различава от онова, което човек добива при първото си влизане в непозната къща, с непознати обитатели, в чужда страна. И къщата, и корабът, първата чрез стените и завесите си, вторият — с високия си фалшборд, като укрепление пазят от погледа вътрешността до последния момент; но при кораба се притуря и следното: живата гледка, която той крие, при внезапното ѝ и пълно разкриване, в пълен контраст с пустия океан, който я загражда, въздейства като някаква

магия. Корабът изглежда недействителен; тези странни костюми, жестове и лица са като призрачна картина, току-що изплувала от дълбините, които веднага ще си вземат обратно онова, което са дали.

Може би нещо като описаното по-горе въздействие малко засилило у капитан Дилейноу впечатлението от неща, които при потрезво вглеждане не биха се сторили необичайни; особено очебиешите фигури на четирима по-възрастни прошарени негри, с глави като черен пречупен връх на върба, които в почтителна противоположност на глъчката под тях клечали като сфинксове, единият на дясната подкранова греда, другият — на бакборда; а останалите двама — един срещу друг — на противоположните фалшборд и над главните вериги. Всеки от тях държал в ръце парчета от стари, неосукани въжета и със стоическо самодоволство ги чепкал на кълчища, от които край тях била натрупана малка купчинка. Те придружавали заниманието си с непрекъснат, тих, монотонен напев; ручели като гайди и лигите им течали като на беловласи гайдари, свирещи погребален марш.

Квартердекът^[4] се издигал в широка приповдигната куверта, на предния край на която, издигнати като чепкачите на кълчища, на около два метра над общата тълпа, седели по турски, наредени на еднакво разстояние един от друг шестима други негри; всеки от тях държал ръждясала секира в ръка, която излъсквал с парче тухла и парцал като кухненски слуга; а между всеки двама имало куп секирки с обърнати напред ръждясали острия, в очакване на същата операция. Докато четиримата чепкачи на кълчища отправяли от време на време по една дума към някое лице или лица от тълпата под тях, лъскачите на секирките нито говорели на другите, нито прошепвали дума помежду си, но седели съсредоточени в задачата си, освен когато с присъщата на негрите любов към съчетаване на труда с удоволствието, двама по двама удряли през промеждутъци бравичките си като цимбали и вдигали дивашка врява. И шестимата, за разлика от общата маса, имали суровия вид на нецивилизовани африканци.

Този пръв поглед, който обхванал десетте фигури и още десетки по-малко биещи на очи, се спрял само за миг на тях, тъй като посетителят не можел да понася врявата от гласовете им, и се обърнал да види кой е командирът на кораба.

Но дали от желание да остави природата да се защити сама сред измъчените му повереници, или от отчаяние, че не може да ги обуздае

в този момент, испанският капитан, благороден, резервиран и възмлад в очите на всеки непознат, облечен ексцентрично богато, с още явни следи от безсънни грижи и безпокойство, стоял пасивно настрана, облегнат на главната мачта, и ту поглеждал мрачно и бездушно към възбудените си хора, ту пък отправял злочест поглед към посетителя. До него стоял един негър, нисък на ръст, в чието грубо лице, което от време на време безмълвно като овчарско куче обръщал към испанеца, се четяло скръб и любов.

Пробивайки си път през тълпата, американецът стигнал до испанеца, уверил го в съчувствието си и му предложил да помогне с каквото може. На което испанецът отговорил засега само с тържествени благодарности съгласно националната му официалност, помрачена от навъсеното настроение, идещо от лошото му здраве.

Капитан Дилейноу обаче не губел време в празни комплименти, но се върнал на мостика и накарал да изкачат коша с рибата; и тъй като вятърът продължавал да е лек, та трябвало да минат поне още няколко часа, преди да могат да докарат кораба до мястото на закотвянето, той наредил на хората си да се върнат до неговия кораб и да донесат толкова вода, колкото лодката би могла да носи, и толкова мек хляб, колкото домакинът имал подръка, всичките останали на борда тикви, един сандък захар, и една дузина от личните му бутилки сайдер.

Не изминали много минути след отплаването на лодките и, за голямо огорчение на всички, вятърът съвсем затихнал и като обърнал течението, започнал да тика кораба безпомощно назад към морето. Надявайки се, че това няма да трае дълго, капитан Дилейноу започнал да насърчава и ободрява чужденците като същевременно изпитвал немалко задоволство, че благодарение на честите си пътешествия по испанските морета можел да разговаря свободно с хора в такова тежко състояние на родния им език.

Когато останал насаме с тях, той скоро започнал да забелязва някои неща, които още допринесли за засилване на първото му впечатление; но изненадата преминала в състрадание и към испанците, и към черните, чиито брой бил еднакво намален от оскъдицата на вода и провизии; а пък продължителното страдание изглежда изкарало наяве по-неблагоднравните качества на негрите, като същевременно накърнило и авторитета на испанеца пред тях. Но при тези обстоятелства точно такова състояние на нещата трябвало да се очаква.

И в армиите, и във флотите, и в градовете, и в семействата — дори в самата природа — нищо не намалява така добрия ред както мизерията. И все пак на капитан Дилейноу му минавало през ума, че ако Бенито Серено бил човек с по-голяма енергия, безредието нямало да стигне дотам. Но безсилието на испанския капитан, дали органическо, или причинено от трудностите, било твърде явно, за да остане незабелязано. Жертва на постоянно униние, сякаш дълго мамен от надеждата, сега той не смеел да ѝ се отдаде дори и когато вече не била измама и перспективата, че тази утрин или най-късно тази вечер ще бъде на котва и ще има изобилна вода за кораба си и брат капитан да го посъветва и да му помогне, като че ли никак не го окуражила. Умът му изглеждал разстроен, ако не и по-сериозно засегнат. Затворен в тези дъбови стени, прикован към скучен кръг от команди, чиято безусловност го отвращавала, той се движел бавно наоколо като някой ипохондричен абат, понякога спирал внезапно, тръгвал пак, хапел устни, гризел нокти, изчервявал се, пребледнявал, подръпвал си брадата, като проявявал и някои други признаци на разсеяност и унилоост. Този разстроен дух бил вложен, както вече споменахме, в също така разстроено тяло. Доста висок, той нямал вид да е бил някога твърде силен, а сега това нервно страдание го превърнало почти в скелет. Напоследък изглежда се оказало и някакво предразположение към белодробно заболяване. Гласът му бил пресипнал като у човек, чиито бели дробове са почти разядени. Нищо чудно, че като се влачел наоколо в това състояние, личният му слуга плахо го следвал. Понякога негърът предлагал на господаря си да го улови подръка или му изваждал носната кърпичка от джоба; той изпълнявал тези и подобни услуги, раболепни сами по себе си, с такова нежно усърдие, което им придавало нещо синовно или братско и което било създавало на негъра репутация за най-добър личен слуга на света; и такъв, към когото господарят му няма нужда да се държи със сковано високомерие, а само с интимно доверие; по-малко като към слуга, отколкото като към предан другар.

Забелязвайки шумното непокорство на черните изобщо, както и, така да се каже, враждебната неспособност на белите да се справят, капитан Дилейноу наблюдавал непоколебимото добро поведение на Бабоу с благородно задоволство.

Нито доброто държание на Бабоу обаче, нито лошото държание на другите не могли да извлекат полуобезумелия дон Бенито от мрачното му безразличие. Не че испанецът правел точно такова впечатление на посетителя си. Личното неспокойствие на испанеца засега се откроявало само като очебиеща черта в общото бедствие на кораба. Все пак капитан Дилейноу се почувствувал немалко засегнат от нелюбезното безразличие на дон Бенито, което тогава счел за насочено към него самия. Държането на испанеца изразявало също някакво кисело и мрачно презрение, което той сякаш не си давал труд да прикрие. Това обаче американецът със своето милосърдие отдал на мъчителното въздействие на болестта, тъй като и при други случаи забелязал, че има характери, у които продължителното физическо страдание изглежда убива всякакъв инстинкт за любезно общуване; като че ли, осъдени да ядат черен хляб, те самите считат за справедливо да накарат косвено, чрез оскърбление, всеки, който ги доближи, да яде от техния хляб.

Ако капитан Дилейноу обаче не бе се сетил бързо за това, колкото и да бил снизходителен в присъдата си над испанеца в началото, може би в края на краищата не би проявил достатъчно великодушие. В основата си резервираността на дон Бенито най-вече не му се нравела; същата резервираност обаче се проявявала спрямо всички, освен спрямо личния му слуга. Дори официалните доклади, които според моряшките обичаи му се правели в определено време от някой дребен подчинен (бил той белокож, мулат или чернокож), той едва имал търпението да изслуша, без да прояви презрително отвращение. В такива случаи държането му по степен било вероятно немного различно от онова на императорския му съотечественик Карлос V, малко преди този монарх да се оттегли в отшелничество.

Това язвително отвращение от поста му се проявявало, почти във всяка функция, свързана с него. Толкова горд, колкото и човек на настроение, той не благоволявал да издаде лично някоя заповед. Каквито специални наредби се налагали, издаването им се делегирало на личния му слуга, който на свой ред ги предавал по назначение, чрез бегачи, пъргави испански слуги или роби, които се въртели наоколо подръка на дон Бенито като пажове или като дребните рибки, които съпровождат акулите. Така че, гледайки този резервиран инвалид да се влачи тихо напред-назад апатичен и безмълвен, никой човек от сушата

не би и помислил, че когато е по море, в него се крие диктатор, чиято власт е безапелационна.

Така сдържан наглед, испанецът можел да мине за невинна жертва на умствено разстройство. Фактически обаче неговата резервираност до известна степен е могла да бъде и умишлена. В такъв случай у дон Бенито се проявявала с най-голяма и нездрава сила онази ледена, макар и добросъвестна тактика, възприета повече или по-малко от всички командири на големи кораби, която, освен при изключителна опасност, заличава еднакво всяка проява на управление и всяка следа от общителност и превръща човека в камък или по-скоро в заредено оръдие, което, докато не стане нужда да изгърми, няма какво да каже.

Гледан в тази светлина, можело да се вземе за естествен признак на своенравния му навик, получен от продължителна сдържаност, че въпреки настоящото състояние на кораба испанецът още упорствувал в едно държане, което, колкото и безвредно — или дори подходящо, — при по-добре организиран кораб, какъвто „Сан Доминик“ може да е бил в началото на пътешествието, не било благоразумно сега. Но испанецът може би си мислел, че с капитаните е както с боговете: каквото и да се случи, те трябва да си останат безучастни. По-вероятно е обаче това уж дремещо господство да е представлявало опит за прикриване на осъзнато слабоумие — не дълбока съобразителност, а плитка хитрост. Както и да е, дали държането на дон Бенито било умишлено, или не, колкото повече капитан Дилейноу наблюдавал общата му сдържаност, толкова по-малко се чувствувал неловко при кое да е специално проявление на тази сдържаност към него самия.

А и мисълта му не се занимавала само с капитана. Свикнал със спокойния ред в приятното семейство на екипажа на тюленоловния кораб, шумното безредие на Сандоминиковия страдащ домакин непрекъснато му се хвърляло в очите. Забелязвали се някои важни нарушения не само на дисциплината, но и на благоприличието. Капитан Дилейноу можел да припише това главно на липсата на онези по-низши бордови офицери, на които между другото се поверявал така нареченият полицейски отдел на многолюден кораб. Наистина, чепкачите на кълчищата като че ли от време на време играели ролята на полицаи всред сънародниците си, чернокожите; но макар и да успявали да умират сегиз-тогиз някои по-дребни избухвания между двама мъже, те можели да направят твърде малко или нищо за

установяване на общо спокойствие. „Сан Доминик“ се намирал в състояние на презокеански емигрантски кораб, между чието множество от жив товар имало и някои отделни лица, които безсъмнено причиняват толкова малко главоболие, колкото касите и балите; но дружелюбните прояви на тези към по-грубите им спътници са от по-малка полза, отколкото би била недружелюбната ръка на помощник-капитана. На „Сан Доминик“ липсвало това, което има всеки емигрантски кораб — строги висши офицери. А на тези палуби се мяркал едва по някой четвърти помощник-капитан.

У посетителя се събудило любопитство да разбере подробностите по злополуките, които докарали тази немара по отношение на задачите и последиците от нея; защото макар да добил известно указание за пътуването от воя, с който го посрещнали в първия миг, за подробностите още нямал ясна представа. Разбира се, най-добро обяснение можел да даде капитанът. Отначало обаче на посетителя не му се искало да разпитва, за да не предизвика някой хладен отказ. Най-после събрал кураж и се обърнал към дон Бенито, пак му казал нещо за добронамерения си интерес и прибавил, че ако знаел подробностите около злополучията на кораба, той (капитан Дилейноу) би могъл може би по-добре да ги облекчи в края на краищата. Би ли му направил чест дон Бенито да му разкаже цялата история?

Дон Бенито се поколебал; после като някой сомнамбул, когото са смутили внезапно, първо се загледал разсеяно в посетителя, после свел поглед към палубата. Той останал в тази поза така дълго, че капитан Дилейноу, смутен почти колкото него самия и макар непреднамерено почти толкова груб, изведнъж се въртнал и тръгнал да заговори някой испански офицер за желаната информация. Едва направил няколко крачки обаче, когато дон Бенито особено настойчиво го поканил да се върне, изразил съжаление за мигновената си разсеяност и изказал готовност да задоволи любопитството му.

През по-голямата част от разказа двамата капитани стояли на задната част на главната палуба, привилегировано място, където нямало наблизко никой друг освен прислужника.

— Ето вече сто и деветдесет дни — започна испанецът с пресипналия си шепот, — откакто този кораб, добре екипиран с офицери и моряци и с няколко пасажери в кабините — всичко около

петдесет испанци, — отплува от Буенос Айрес за Лима, натоварен главно с парагвайски чай и други подобни — той посочи напред, — тези пратка негри, сега не повече от сто и петдесетина, както виждате, но тогава около триста души на брой. При нос Хорн ни връхлетяха тежки бури. В един момент през нощта изгубихме трима от най-добрите си офицери и петдесет моряци — заедно с главната рейка; рейката се счупи под тях, както висяха на нея и се мъчеха със скрипци да смъкнат заледеното платно. Да облекчим кораба, изхвърлихме в морето по-тежките чували с въжета и повечето водопроводни тръби, привързани към палубата по онова време. И тъкмо тази последна необходимост, съчетана с продължителното забавяне, което настъпи след това, докара главните причини за страданието ни. Когато...

Тук той получи внезапен пристъп на кашлица до премаляване, вероятно причинен от умственото напрежение. Слугата му, който го придружаваше, извади някакво подкрепително питие и го поднесе до устата му. Той се посъживи. Чернокожият обаче не желаше да остави без подкрепа господаря си, преди да е дошъл напълно на себе си, и продължаваше да го държи през кръста, като същевременно следеше с очи лицето му, сякаш дебнеше първия признак на пълното му възстановяване или на новия пристъп — както се случеше.

Испанецът продължи, но на пресекулки и неясно като насън:

— О, боже мой, с радост бих посрещнал най-страшните бури, само да можах да избягна, каквото преживях, но...

Кашлицата му се върна с още по-голяма сила; когато тя стихна, той падна със зачервени устни и затворени очи върху поддържащия го.

— Мисълта му блуждае. Той се размисли за чумата, която дойде след бурите — тъжно въздъхна прислужникът. — Мой бедни, бедни господарю! — И той го обгърна с едната си ръка, а с другата избърса устата му. — Имайте търпение, сеньоре — продължи към капитан Дилейноу той. — Тези пристъпи не траят дълго; господарят скоро ще дойде на себе си.

Щом се свести, дон Бенито продължи: тъй като тази част на разказа обаче беше много разкъсано предадена, тук ще дадем само същественото.

Изглежда, че след като корабът бил дни наред подмятан от бури около нос Хорн, избухнал скорбут, който отнесъл доста много бели и черни. Когато най-после успели да влязат в Тихия океан, рейките и

платната им били така повредени и толкова незадоволително управлявани от останалите живи моряци, повечето от които били вече инвалиди, че като не били в състояние да му дадат северна посока поради вятъра, който бил неудържим, непокорният кораб бил тласкан в северозападна посока дни и нощи наред и там най-после вятърът го зарязал в непознати води и душно затишие. Липсата на вода — липсата на проводни тръби сега се оказала толкова фатална за живота им, колкото преди го заплашвало присъствието им. Злокачествена треска последвала скорбута, причинена или най-малкото изострена от крайно оскъдната дажба вода; прекомерната жега при това продължително затишие набързо помела като вълна цели семейства от африканците и пропорционално още по-голям брой от испанците, между които, по нещастна фаталност, и всичките офицери на борда. Така че когато след затишието дошли силните западни ветрове, вече разкъсаните платна, които трябвало просто да отпускат, не да свиват при нужда, постепенно се превърнали в сегашните просяшки дрипи. За да си осигури заместници на загубените моряци, както и запас от вода и платна, при първия удобен случай капитанът се отправил за Балдивия, най-южното цивилизовано пристанище на Чили и Южна Америка; но като приближили крайбрежието, мъгливото време му попретило дори да види пристанището. От този момент нататък, почти без екипаж и почти без платна и без вода, като от време на време давал и още мъртви на морето, „Сан Доминик“ бил подмятан насам-натам от неблагоприятни ветрове, мамен от разни течения или буренясал в безветрие. Като човек, загубен в гора, той неведнъж се връщал по собствените си следи.

— През всички тези бедствия обаче — с пресипнал глас продължи дон Бенито, като се обърна с мъка в полупрегръдките на своя слуга — трябва да благодаря на тези негри, които виждате и които, макар за неопитните ви очи да изглеждат необуздани, се държаха по-спокойно, отколкото дори собственикът им би допуснал при тези обстоятелства.

Тук той отново се отпуснал назад, премаял. И мисълта му пак се зареяла: но свързал се, той продължил по-ясно:

— Да, собственикът им беше съвсем прав, като ме уверяваше, че за неговите черни няма да има нужда от вериги; така че, както е обичайно при този вид превози, негрите стояха на палубата през

цялото време — а не натикани долу като в гвинейските кораби и още от началото им бе позволено, в определени граници, да се движат на воля.

Пак му премалая и мисълта му започна да блуждае, но щом дойде на себе си, продължи:

— Особено на Бабоу дължа, пред бога не само моето оцеляване, но и негова е главно заслугата, че омиротворяваше своите по-невежи събратя, когато от време на време се изкушаваха да мърморят.

— О, господарю — въздъхна черният и наведе глава, — не говори за мене; Бабоу не представлява нищо; Бабоу изпълни само своя дълг.

— Верен човек! — извика капитан Дилейноу. — Дон Бенито, завиждам ви, че имате такъв приятел; роб не мога да го нарека.

Като ги гледаше така застанали пред него — черният подкрепящ белия, капитан Дилейноу не можа да не си помисли за красотата на тази връзка, която изразяваше вяност от едната страна и доверие — от другата. Контрастът в облеклото, който показваше съответното им положение, правеше сцената още по-внушителна. Испанецът носеше широк чилийски жакет от тъмно кадифе; бели бричове и чорапи със сребърни катарамии на коленете и обувките; сомбреро с високо дъно от фина слама; тънка сабя със сребърна дръжка висеше от един възел на пояса му; последната е и до днес почти неизменно допълнение към облеклото на южноамериканския джентълмен, повече за ползуване, отколкото за украса. Освен когато периодическите му гърчения го разкривяваха, в облеклото му имаше известна прецизност, странно противоречаща на околното безредие; особено в мръсното гето пред главната мачта, изцяло заето от негрите.

Слугата имаше само широки панталони, които, съдейки по грубостта и крпките им, изглеждаха направени от стара мачта; те бяха чисти и стегнати на кръста с парче неосукано въже, та със спокойния си умотелен израз приличаше на нещо като просяк монах от ордена „Свети Франсиск“.

Колкото и неподходящ за времето и мястото, поне в очите на прямия американец, и колкото странно да беше оцеляването му всред всичките бедствия, тоалетът на дон Бенито, поне по отношение на модата, може би не надминаваше стила на южноамериканците от неговата класа. Макар при сегашното си пътешествие да идваше от

Буенос Айрес, той заяви, че е роден и живущ в Чили, чиито жители обикновено не носели просто сако и някогашните плебейски панталони, но с подобаващи видоизменения се придържали към своя местен костюм, който в целия свят нямал равен по живописност. И все пак, свързано с бледата история на това пътешествие и със собственото му бледо лице, в облеклото на испанеца имаше нещо така несъвместимо, че просто напомняше образа на някой болен придворен, който се влачи из лондонските улици по време на чумата.

Разказът будеше може би най-голям интерес, а също и изненада, като се имат предвид въпросните географски ширини в онази си част, където се говореше за дългите затишия, и особено така продължителното дрейфиране на кораба. Без да изказва мнението си, разбира се, американецът не можеше да не отдаде това бавене поне отчасти на моряшка неопитност и погрешна навигация... Като гледаше малките жълти ръце на дон Бенито, той лесно заключи, че младият капитан не е започнал службата си като обикновен моряк, а направо от капитанската каюта, и щом е така, какво има да се чуди на неопитността му, която се дължи може би на младост, болест и аристократичност, слети в едно. Такова беше заключението му.

Като изслуша историята докрай и удави критиката си в състрадание, капитан Дилейноу наново изрази съчувствието си и не само се задължи, както в началото, да задоволи непосредствените физически нужди на дон Бенито и хората му, но сега обеща да му помогне да си достави голям, постоянен запас от вода, както и платна и въжета; и макар това немалко да го затрудняваше, все пак щеше да отдели трима от най-добрите си моряци за негови временни палубни офицери, за да може корабът веднага да продължи до Консепсион и там напълно да се стегне за Лима, местоназначеното му пристанище.

Такова великодушие не можеше да не въздействува дори на болния. Лицето му засия; в трескава възбуда той срещна честния поглед на своя гост. Изглеждаше просто поразен от чувството на благодарност.

— Това възмущение е лошо за господаря — прошепна слугата, като го хвана под ръка и с успокоителни думи го отдръпна кротко настрана.

Когато дон Бенито се обърна, американецът с болка забеляза, че обнадеждеността му, както и внезапният пламък по бузите му е само плод на треска и е преходен.

Подир малко домакинът на кораба вдигна тъжен поглед към кърмата и покани своя гост да го придружи дотам, за да ги лъхне малко ветрец.

Тъй като през това време на разказа капитан Дилейноу се стряскаше един-два пъти, когато от време на време лъскачите на секири ги удряха и се питаше защо им позволяват това нарушаване на спокойствието, особено в тази част на кораба, и то в близост на болник; при това секирите никак не бяха приятни наглед, а онези, които боравеха с тях — още по-малко, та наистина капитан Дилейноу прие поканата на своя домакин с известна неохота и даже стъписване, макар привидно любезен. Още повече че по един неуместен каприз на етиката, по-печален поради мъртвешкия му вид, дон Бенито се разкланя по кастилски и тържествено настоя гостът му да мине пред него по стълбата, която водеше към горната палуба, където четирима негри седяха на страж по един от всяка страна на последното стъпало и двама откъм зловещата редица. Капитан Дилейноу пристъпи внимателно между тях и щом ги остави зад себе си, петите го засърбяха и му се поиска да бяга, като че ли го бият с камшик.

Като се обърна обаче и видя цялата редица като латернаджии, все така глупаво съсредоточени в работата си, забрави всичко друго, той само се усмихна на обзелия го страх.

След малко, когато стоеше с дон Бенито на палубата и погледна на по-долните палуби, отново му направи впечатление един от онези случаи на неподчинение, за които вече се спомена. Трима черни и двама испански слуги седяха заедно на секирите, стържеха някакъв груб дървен съд, в който скоро е бил готвен оскъден буламач. Изведнъж един от черните слуги, разгневен от някаква дума, изпусната от един от белите му другари, сграбчи нож и макар някой от чепкачите на кълчищата да му извика да прекрати свадата, удари момчето по главата и му нанесе дълбока рана, от която бликна кръв.

Удивен, капитан Дилейноу запита какво означава това. В отговор бледият Бенито само измърмори глухо, че момчето се шегува.

— Твърде сериозна шега, наистина — отвърна капитан Дилейноу. — Ако такова нещо се случеше на борда на „Бечелърз Дилайт“^[5], веднага би последвало наказание.

При тези думи испанецът отправи към американеца един от своите внезапни, изблещени, полубезумни погледи; после пак изпадна

в унеса си и отговори:

— Безсъмнено, безсъмнено, сеньоре.

„Дали този безпомощен човек не е един от онези книжни капитани, каквито съм познавал“ — помисли, си капитан Дилейноу, който от благоразумие си затваряше очите пред онова, което със сила не могат да надвият? Не зная по-тъжна гледка от тази на командир, който е командир само по име.

— Според мен, дон Бенито — рече капитан Дилейноу с поглед към чепкача на кълчища, който направи опит да възпре момчето, — ще ви бъде по-изгодно да държите всичките си негри, особено помладите, заети с работа, безразлично каква, каквото и да става на кораба. Ами даже и с моя малък отряд намирам тази тактика за необходима. Веднъж държах един екипаж на кварталдека да тупат рогозки за кабината ми, когато вече от три дни смятах кораба си, с все рогозки и хора и всичко друго, за загубен поради силната буря, срещу която не можехме да сторим нищо, освен да се носим безпомощни пред нея.

— Безсъмнено, безсъмнено — промълви дон Бенито.

— Както виждам, вие поддържате поне някои от хората си заети — продължи капитан Дилейноу, сочейки към чепкачите на кълчища, — като че ли играят спрямо другите роля на стари учители, макар че на съветите им понякога се обръща малко внимание. Това те доброволно ли вършат, дон Бенито, или вие сте ги назначили пастири на стадото ви от черни овце?

— Службите, които изпълняват, съм определил аз — отвърна испанецът с рязък тон, като че ли очакваше сатирична забележка и се чувствуваше предварително обиден.

— А тези, другите, ашантийските фокусници^[6] тук — продължи капитан Дилейноу и погледна някак плахо към размахваните секирки, които на места бяха така излъскани, че святкаха — тяхното занимание ми се вижда странно, дон Бенито!

— При бурите, които преживяхме — отговори испанецът, — онази част от общия ни товар, която не изхвърлихме в морето, беше много повредена от солената вода. След настъпването на затишието наредих да изваждат по няколко сандъка с ножове и секири всеки ден за преглеждане и почистване.

— Разумна идея, дон Бенито. Вие сте собственик на част от кораба и товара, предполагам; но да не би и на робите?

— Аз съм собственик на всичко, което виждате — нетърпеливо отвърна дон Бенито, — освен на главната група негри, които принадлежаха на покойния ми приятел Алесандро Аренда.

При произнасянето на това име той беше така съкрушен, че коленете му се разтрепериха и слугата му пак трябваше да го придържа.

Капитан Дилейноу си помисли, че е отгатнал причината на това необикновено вълнение, та, за да провери предположението си, след кратка пауза рече:

— А може ли да запитам, дон Бенито, тъй като преди известно време споменахте за някакви пътници в кабините, дали приятелят ви, за чиято загуба така скърбите, не е придружавал негрите си в началото на пътуването?

— Да.

— Но е умрял от треската?

— Умря от треската. О, само да можем...

Отново разтреперан, испанецът замлъкна.

— Извинете — бавно рече капитан Дилейноу, — но от собствен опит си представлявам, дон Бенито, какво изостря още повече скръбта ви. Веднъж и аз преживях тежката участ да загубя скъп приятел, моя собствен брат, тогава отговорник за товара и разпродажбата му. Ако бях сигурен в блаженството на душата му, бих понесъл отлитането ѝ по мъжки, но да хвърля на акулите това честно око, което така често бе срещало моето, и тази честна ръка, която така често бях стискал, и това топло сърце — да хвърля всичко това на акулите, както хвърлям огризки на куче! Оттогава се зарекох никога да не вземам на път със себе си любим човек, освен ако, без той да знае, съм приготвил всичко нужно за балсамирането на тленните му останки, та да ги погребат на брега. Ако останките на приятеля ви бяха сега на кораба, дон Бенито, споменаването на името му нямаше да ви влияе така странно.

— На борда на кораба ли? — откликна испанецът. След това започна да ръкомаха ужасен, като че ли отблъскваше някакъв призрак, и паднал безчувствен в отворените обятия на прислужника си, отправи безмълвна молба към капитан Дилейноу да не засяга повече тази тема, която така неописуемо тревожи господаря му.

Този беден човек, помисли си омъчненият американец, е жертва на онова печално суеверие, което счита, че в бездушното тяло има таласъми, както призраците витаят в напусната къща. Колко различни са създадени хората! Онова, което при подобен случай за мен би било сериозно удовлетворение, само при един намек го ужасява до припадък. Беден Алесандро Аранда! Какво би казал, ако можеше да видиш тук приятеля си, който при някогашните си пътувания, когато по цели месеци ти си оставал на брега, а той сигурно непрестанно е копнеел само да те зърне отнякъде — сега обезумява от ужас само при мисълта, че си някъде край него.

В този момент един беловлас чепкач на кълчища удари камбаната от носа на кораба и погребалният ѝ звън, по който личеше, че е пукната, процепи мрачното затишие и възвести десет часа; тогава вниманието на капитан Дилейноу беше привлечено от огромната черна фигура на един негър, който излезе от общата тълпа долу и се приближи бавно към горната палуба. Около врата му имаше желязна яка, от която висеше верига, три пъти омотана около тялото му; последните халки бяха заключени с катинар на широк железен обръч — неговият пояс.

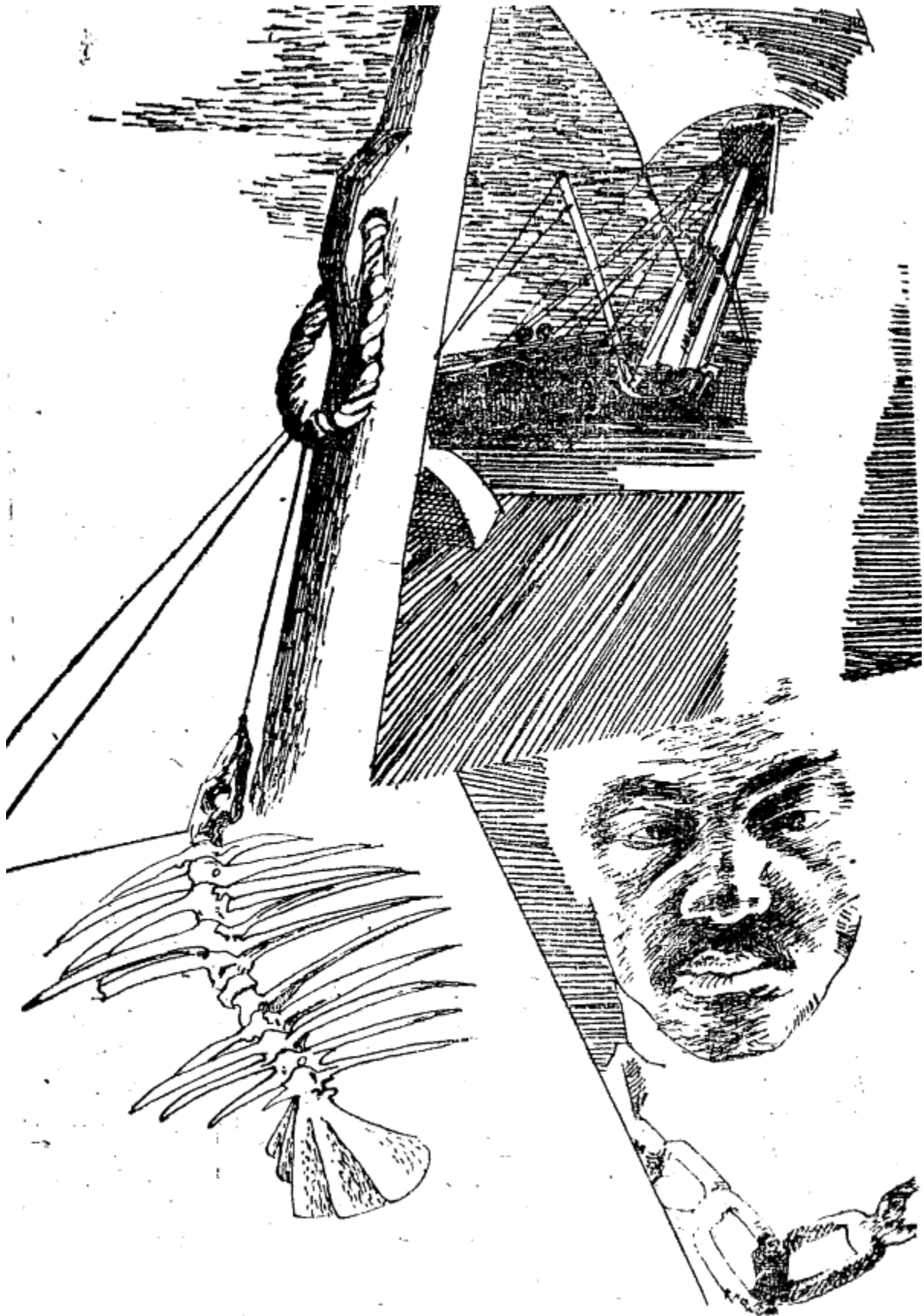
— Атуфал се движи, като че ли е на погребение — промълви слугата.

Негърът изкачи стъпалата на палубата и като доблестен затворник, докаран да получи присъдата си, застана безмълвен и без да трепне пред дон Бенито, който се беше вече съвзел от пристъпа.

Щом го съзря да иде, дон Бенито трепна и неприятна сянка премина по лицето му; той стисна устни, като че ли изведнаж си спомни за някакъв болезнен гняв.

„Трябва да е някой упорит бунтар“, помисли си капитан Дилейноу, като наблюдаваше не без примес от възхищение монументалната фигура на негъра.

— Виж, той чака въпроса ти, господарю — каза слугата.

При това напомняне Дон Бенито плахо погледна встрани, като че ли да избегне предварително някой размирен отговор, и каза:

— Атуфале, ще ми поискаш ли прошка сега?

Негърът мълчеше.

— Повтори, господарю — промълви слугата и изглежда сънародника си с горчив упрек. — Повтори, господарю: той все някога ще превие врат пред господаря.

— Отговори — рече дон Бенито, като продължаваше да отбягва погледа му. — Само кажи думата „прошка“ и веригите ти ще паднат.

При тези думи негърът бавно вдигна ръце, пусна ги безжизнено с наведена глава и веригите му издрънчаха, като че ли искаше да каже:

— Не, аз съм доволен.

— Върви си — каза дон Бенито със сдържано и необяснимо вълнение.

Негърът се покори и си отиде бавно, както беше дошъл.

— Извинете, дон Бенито — рече капитан Дилейноу, — но тази сцена ме изненадва. Какво Означава това, моля?

— Това означава, че този негър, единствен от цялата група, ми е дал особен повод за обида. Сложил съм го във вериги; аз...

Тук той прекъсна; пипна главата си, като че ли усети замайване или паметта му се помрачи; като срещна обаче добродушния поглед на слугата си, той, изглежда, се успокои и продължи:

— Не можех да бичувам такова тяло. Казах му обаче, че трябва да ми поиска прошка. Той още не е поискал. По моя заповед той се явява пред мен всеки два часа.

— И откога продължава това?

— От около шестдесет дни.

— А послушен ли е във всичко друго? И почтителен?

— Да.

— Честна дума, тогава — не можа да се въздържи да не възкликне капитан Дилейноу — този човек има царствен дух.

— Може да има и известно право на това — злобно отговори дон Бенито. — Той казва, че бил цар в родината си.

— Да — каза слугата, като се замисли. — Тези дупки в ушите на Атуфал някога са държали златни обици; а бедният Бабоу тук и в своята страна беше само беден роб; някога Бабоу беше роб на черен човек, а сега е на бял.

Малко раздразнен от тази фамилиарност, капитан Дилейноу изгледа с любопитство първо слугата, а после отправи въпросителен поглед и към господаря му; обаче сякаш вече отдавна свикнали на тези дребни неофициалности, нито господарят, нито слугата като че ли не го разбраха.

— Каква беше, моля, простъпката на Атуфал, дон Бенито? — запита капитан Дилейноу. — Ако не е било нещо много сериозно, приемоте скромния ми съвет и поради общата му кротост, както и от естествено уважение към духа му отнемете наказанието му.

— Не, не, господарят никога няма да стори това — промърмори тук на себе си слугата. — Гордшат Атуфал трябва първо да поиска прошка от господаря. Там робът носи катинара, а тук господарят носи ключа.

Чак сега, като му обърнаха вниманието на това, капитан Дилейноу забеляза, че от врата на дон Бенито, на тънък копринен шнур, висеше ключ. По думите на слугата подразбра веднага предназначението на този ключ, усмихна се и рече:

— И така, дон Бенито — катинар и ключ, — многозначителен символ, наистина.

Дон Бенито трепна и прехапа устни.

Макар че забележката на капитан Дилейноу, човек с такова природно простодушие, което го правеше неспособен за сатира или ирония, беше казана като шеговит намек за странния начин, по който испанецът засвидетелствуваше господството си над черните, все пак ипохондрикът изглежда я възприе като злонамерена критика на очевидната му неспособност да прекърши, поне на думи, крепката воля на роба. Съжалявайки за това мнимо недоразумение и нямайки надежда да го поправи, капитан Дилейноу промени темата на разговора; като намери обаче, че събеседникът му е по-резервиран от всеки друг път, сякаш продължаваше бавно да смила утайката от горепоменатото въображаемо оскърбление, постепенно и капитан Дилейноу стана по-неразговорчив и мимо волята си се почувствува потиснат от, както му се стори, прикритата отмъстителност на болезнено чувствителния испанец. Но добрият моряк, който имаше противоположен характер, гледаше не само да не прояви, но и да не почувствува гняв и ако замлъкна, то беше само защото се бе заразил от другия.

Скоро испанецът, придържан от слугата си, малко неучтиво, мина на отсрещната страна на капитан Дилейноу; постъпка, която благоразумно би могла да се обясни просто като каприз на лошото настроение, ако господарят и слугата не се позабавиха на ъгъла на светлия люк и не започнаха да си шушукат тихо. Това беше неприятно. Нещо повече: навъсеният вид на испанеца, в който понякога имаше известно болнаво величие, сега не изразяваше никакво достойнство; а робската фамилиарност на слугата бе загубила първоначалното си очарование на простодушна привързаност.

В своето смущение гостенинът извърна лице към другата страна на кораба. Тогава погледът му случайно попадна на един млад испански моряк, който даваше намотка въже в ръка и в този миг тъкмо стъпваше от палубата на първия кръг въжета на задната мачта. Може би момъкът нямаше да бъде забелязан специално, ако през време на изкачването си до една от рейките погледът му не беше впит в капитан Дилейноу с някакво прикрито намерение и от него веднага премина към двамата шушукащи, като че ли по естествена връзка.

Като му насочи отново вниманието в това направление, капитан Дилейноу се сепна малко. Нещо в държането на дон Бенито в този момент показваше, че поне отчасти гостът е предмет на оттегленото съвещание — предположение така малко приятно за гостенина, както и малко ласкателно за хазаина.

Странните промени у испанския капитан от учтивост към невъзпитание били необясними освен с едно от двете предположения: невинна лудост или злонамерено мошеничество.

Първото, макар и естествено за безразличния наблюдател, и в известно отношение не напълно чуждо дотогава за капитан Дилейноувия ум, сега вече, когато той започваше да гледа на поведението на чужденеца в светлината на преднамерената обида, мисълта за лудост, разбира се, беше почти отхвърлена. Но ако не беше побъркан, тогава какво? При тези обстоятелства кой джентълмен, не, дори кой честен простак би играл ролята, която сега играеше неговият домакин? Човекът сигурно е мошеник. Някой авантюрист от низш произход, предрешен като океански благородник. При това така невежа по отношение на елементарните изисквания на обикновеното кавалерство, че се разкри в сегашната неприлична проява. И тази странна церемониалност, която проявяваше друг път, също не беше

неприсъща на човек, който играе роля на по-високопоставен, отколкото е всъщност. Бенито Серено — дон Бенито Серено — звучно име. И то име, по онова време известно по презимето, на корабни агенти и морски капитани, които търгуваха по испанските морета, тъй като принадлежеше на едно от най-предприемчивите и големи търговски семейства из всичките тези провинции; някои от членовете му бяха и титулувани; един вид кастилски Ротшилд с по някой брат или братовчед благородник във всеки голям търговски град из Южна Америка. Набеденият дон Бенито беше в първа младост, на около двадесет и девет или тридесет години. Да поеме пиратско кадетство в морските сделки на такава къща, каква по-правдоподобна машинация за млад мошеник с талант и ум? Но испанецът беше блед инвалид. Нищо от това. Хитростта на някои мошеници е стигала дотам да се преструват на страдащи от неизлечима болест. Като си помисли само, че под външния вид на детска слабост се спотайва най-зверска енергия, че кадифетата по испанеца представляваха само кадифени лапи към вълчите му зъби!

Тези хрумвания не дойдоха в ума на капитан Дилейноу по пътя на мисълта; не отвътре, но отвън. И то внезапно, вкупом, като сланата; за да се разпръснат, щом добродушието на капитан Дилейноу си възвърна силата.

Когато отново обърна поглед към дон Бенито, чийто профил се виждаше на светлия люк, сега обърнат към него, на капитан Дилейноу направи впечатление ясното му очертание, изтънчено от лошо здраве и облагородено от брадата. Той сложи край на своите подозрения. Пред него стоеше истинска издънка на испански идалго Серено.

Облекчен от тези и други по-добри мисли, гостът си затананика някаква мелодия и закрачи безразлично по палубата, да не издаде пред дон Бенито, че изобщо го е подозирал в неучтивост, а още по-малко в двуличие; защото подобно подозрение непременно щеше да се окаже въображаемо, и то на дело; макар че засега обстоятелството, което предизвикваше това подозрение, си оставаше необяснимо. Но когато тази мистерия се разясняваше, капитан Дилейноу си мислеше, че може крайно да съжалява, ако остави дон Бенито да разбере, че се е поддал на неблагоприятни предположения. С една дума, най-добре би било за известно време да остави малко празно поле в черната характеристика на испанеца.

Скоро испанецът, все още придържан от слугата си, се завърна при своя гост и с бледо, потрепващо и помръкнало лице, още по-смутен от обикновено, започна следния разговор с някаква интригуваща интонация в пресипналия му шепот:

— Сеньор, мога ли да попитам откога сте на котва край този остров?

— О, само от ден-два, дон Бенито.

— И от кое последно пристанище дойдохте?

— От Кантон.

— И, струва ми се, казахте сеньор, че там сте разменили тюленовите си кожи за чай и коприна?

— Да, главно коприна.

— А може би остатъка сте взели в пари?

Капитан Дилейноу отговори малко неспокойно:

— Да, малко сребро; не твърде много обаче.

— Аха, добре. А може ли да запитам колко моряци имате на борда, сеньоре?

Капитан Дилейноу трепна леко, но отговори:

— Всичко около двадесет и петима.

— И предполагам, че всичките са на борда сега, нали?

— Всички са на борда, дон Бенито — сега отговорил със задоволство капитанът.

— И ще бъдат и довечера, нали, сеньоре?

При последния въпрос, след толкова много настойчиви разпитвания, капитан Дилейноу не можа да не изгледа сериозно разпитвача, който, вместо да срещне погледа му, сведе очи с всички признаци на гузно смущение; той представляваше недостоеен контраст на слугата си, който точно тогава, коленичил в краката му, оправяше разкопчаната катарама на неговата обувка. Същевременно откритото му лице беше обърнато нагоре към клюмналото лице на господаря му и го гледаше с кротко любопитство.

Испанецът пак повтори въпроси си, като се размърда виновно:

— И... ще бъдат там през нощта, нали, сеньоре?

— Да, доколкото ми е известно — отвърна капитан Дилейноу. — ... Но не, някои от тях говореха да отидат още веднъж на риба около полунощ — окупити се той и безстрашно каза истината.

— Вашите кораби, вярвам, обикновено плават... плават повече или по-малко въоръжени, нали, сеньоре?

— О, с едно-две тежки оръдия, в случай на опасност — дойде дръзко безразличният отговор — и с малък запас от пушки, копия за лов на тюлени и ками, нали знаете.

При този отговор капитан Дилейноу пак погледна дон Бенито, но той гледаше встрани; после внезапно и неловко промени темата и направи някаква кисела забележка относно затишието, след което, без да се извини, пак се отдръпна със слугата си до отсрещния фалшборд, където двамата отново зашушукаха.

В този момент, преди капитан Дилейноу да можеше спокойно да обмисли случилото се, той видя, че испанският моряк, за когото вече споменахме, слиза от такелаж. Когато се наведе, за да скочи на борда, неговият широк шинел или риза от груба вълнена материя, цялата изпоцапана със смола, се разтвори на гърдите му и разкри мръсна долна дреха, която изглеждаше да е от най-фин лен, обточена около врата с тясна синя панделка, печално избеляла и протрита. В този момент очите на младежа пак бяха вперени в шушукащите и на капитан Дилейноу се стори, че в погледа му още се таи нещо многозначително, като че ли се разменяха тайни франкмасонски знаци.

Това го накара пак да погледне към дон Бенито и както преди можа само да заключи, че самият той е предмет на разговора им. Спря се. В ушите му отекна звукът от полирането на секирките. Пак погледна към двамината. Имаха вид на конспиратори. Свързани с последния разпит и случката с младия моряк, тези неща сега така възвърнаха неволното съмнение, че изключителното простодушие на американеца не можеше да го изтърпи. Като си придаде весело и шеговито изражение, той бързо отиде до двамата и рече:

— Хе, дон Бенито, вашият негър тук, изглежда, се ползува с голямо доверие от ваша страна; всъщност нещо като частен секретар, а?

При тези думи слугата го погледна добродушно ухилен, но господарят трепна като ужилен. Едва след няколко мига испанецът можа да се съвземе достатъчно, за да отговори; което най-послед стори със студена принуденост.

— Да, сър — аз имам доверие в Бабоу.

Сега Бабоу промени предишното си чисто животинско хилене в интелигентна усмивка, и погледна към господаря си с благородност.

Като видя, че испанецът пак замлъкна и се отдръпна в себе си, сякаш неволно или умишлено давайки да се разбере, че близостта на госта му е неудобна точно тогава, капитан Дилейноу, който не искаше да се покаже неучтив, дори пред самата неучтивост, направи някаква незначителна забележка и се отдалечи; но не престана да премята през ума си мистериозното поведение на дон Бенито Серено.

Той слезе от горната палуба и потънал в мисли, минаваше покрай един тъмен люк, който водеше долу в помещението на помощник-офицерите и чиновниците на кораба, когато забеляза там някакво раздвижване, та погледна да види какво точно става. В същия миг нещо светна в сумрачния люк и той видя един от испанските моряци, който пълзеше там, бързо да пхва ръка в пазвата на шинела си, като че ли да скрие нещо. Преди да провери кой минава, човекът се шмугна долу и изчезна. Обаче видяното беше достатъчно да се разбере, че е същият млад моряк, забелязан преди на такелажа.

„Какво беше това, дето така светна? — мислеше си капитан Дилейноу. — Лампа не беше, нито кибрит... нито пък разпален въглен. Дали не беше скъпоценен камък? Но от къде на къде могат моряци да имат скъпоценности или пък долни ризи, гарнирани с коприна? Дали не е ограбил куфарите на умрелите пасажери? Но ако е така, едва ли би носил откраднатите вещи на кораба тук. Аха... дали пък това не беше наистина някакъв таен знак, който си направиха преди малко този подозрителен човек и капитанът му; само да можех да съм сигурен, че в моето безпокойство умът ми не ме мами, то...“

Тук, преминавайки от едно подозрително нещо на друго, мисълта му се завъртя около целта на странните въпроси, които му зададоха относно неговия кораб.

По някакво странно съвпадение при спомнянето на всяка подробност черните фокусници от Ашанти удряха секирите, като че ли правеха злокобна забележка върху мислите на белия чужденец.

Налегнат от такива загадки и знамения, би било почти неестествено и за най-доверчивото сърце да не му се натрапят някои грозни опасения.

Като наблюдаваше как корабът, попаднал безпомощно в някакво течение, се носи с омагьосани платна все по-бързо към морето и като

забеляза, че някаква ивица суша прикрива сега тюленоловния кораб, храбрият моряк се разтрепера от мисли, които едва смееше да признае пред себе си. Най-вече изпитваше свръхестествен ужас от дон Бенито. И все пак, когато се сепваше, издуваше гърди, чувствуваше се стъпил здраво на крака и обмисляше хладнокръвно — какво представляваха всички тези фантазии?

Ако испанецът имаше някакъв зловещ план, той сигурно се отнасяше не толкова до него (капитан Дилейноу), колкото до кораба му („Бечелърз Дилайт“). Следователно настоящото отдалечаване на единия кораб от другия, вместо да благоприятствува за какъвто и да е подобен план, поне засега го проваляше. Очевидно всякакво подозрение, което съчетаваше толкова противоречия, трябва да е било въображаемо. Освен това не е ли смешно да се мисли, че един кораб в опасност — кораб, който поради болест е почти лишен от екипаж, — чиито обитатели изгарят за вода, — не е ли хиляди пъти смешно за такъв кораб да пиратствува сега? Или пък капитанът му за собствена изгода или заради подчинените си да питае друго желание, освен бърза помощ и почивка? Но пък не би ли било възможно и общото окаяно състояние, и особено жаждата да са само престорени? А не би ли било възможно този същият ненамален испански екипаж, уж загинал само до малък остров, в този миг да се крие в трюма? Често зверове в човешки образ са се вмъквали в уединени жилища, уж отчаяно да се помолят за чаша студена вода, и не са си отивали, преди да извършат някое злодеяние. А между малайските пирати не било нищо необичайно да подмамват кораби във вероломните си пристанища или да подлъгват хора от някой кораб, обявен за морски неприятел, като показват малък състав или празни палуби, под които дебнат сто копия в сто жълти ръце, готови да ги забият през рогозките. Не че капитан Дилейноу напълно вярваше на такива приказки. Той бе чувал за тях и сега му идваха на ума като истории. Настоящата цел на кораба беше мястото на закотвянето му. Той сам щеше да бъде близо до неговия кораб. Когато го доближат, дали „Сан Доминик“ няма като спящ вулкан внезапно да развихри сили, скрити сега?

Той си припомни държането на испанеца, докато му разказваше историята си. В него имаше някакво мрачно колебание и хитруване. Напълно държане на човек, който съчинява разказа си с недобра цел. Но ако този разказ не беше верен, каква беше истината? Че корабът

незаконно е станал притежание на испанеца ли? Но в много от подробностите, особено по отношение на по-злополучните пасажии, като смъртните случаи между моряците, последвалото продължително лутане насам-натам, миналите страдания от упоритите затишия и още продължаващото страдание от жажда; по всички тези точки, както и при други разказът на дон Бенито беше подкрепян не само от плачливите възклицания на смесеното множество бели и черни, но също и от самия разказ и всяка промяна в чертите на човека, които капитан Дилейноу наблюдаваше и които беше невъзможно да са престорени. Ако разказът на дон Бенито беше изцяло измислица, то всеки човек на борда, чак до най-младата негърка, е бил внимателно обучен, завербуван член на комплота: невероятно заключение. И все пак, ако имаше някакво основание за съмнение в честността на испанеца, това заключение беше основателно.

С две думи, щом някаква тревожна мисъл зачоплеше моряка, той веднага я изгонваше от главата си с някой благоразумен аргумент. Най-после започна да се смее на тези лоши предчувствия; да се смее на странния кораб, който с вида си донякъде ги навяваше; да се смее и на тези чудати негри, особено на старите точилари ашантите; и на онези немощни бабички плетачки, чепкачите на кълчищата; и по човешки той почти започна да се смее и на самия мургав испанец, централния дявол на картината.

За останалото, всичко, което, сериозно погледнато, му се струваше загадъчно, сега добродушно си обясняваше с мисълта, че в повечето случаи болният едва ли знае какво върши; ту се мусеше, ту разпитваше за каквото му хрумне без умисъл или цел. Очевидно беше, че засега корабът не можеше да се повери на този човек. Ако под някой благовиден предлог капитан Дилейноу му отнемеше командата на кораба, той все пак трябваше да се откара до Консепцион под командата на неговия помощник-капитан, достоен мъж и добър мореплавател... План, който бе се оказал еднакво разумен и за „Сан Доминик“, и за дон Бенито; защото, облекчен от всички тревоги, ограничен да стои само в каютата си под добрите грижи на слугата си, болният вероятно би се възстановил до края на пътуването достатъчно, за да си поеме и поста.

Такива бяха мислите на американеца. Успокоителни. А каква разлика между начина, по който негърът на дон Бенито кроеше в черни

краски съдбата на капитан Дилейноу, и светлите планове на капитан Дилейноу за тази на дон Бенито. Въпреки всичко добрият момък изпита облекчение, когато скоро след това забеляза своята китоловна лодка в далечината. Отсъствието ѝ се удължи от някакво забавяне край тюленоловния кораб, а и пътуването ѝ назад се удължи от непрестанното отдалечаване на целта ѝ.

Негрите забелязаха напредващата точица. Техните викове привлякоха вниманието на дон Бенито, който, отново учтив, се приближи до капитан Дилейноу и изрази задоволството си от идването на малко провизии, колкото малко и временни неизбежно те да се окажат.

Капитан Дилейноу му отговори съответно; но докато правеше това, вниманието му беше привлечено от нещо, което ставаше на долната палуба: между тълпата, която се катереше по фалшборда откъм сушата и тревожно наблюдаваше приближаващата се лодка, двама черни, изглежда случайно засегнати от един моряк, се нахвърлиха върху него с ужасни ругатни, срещу които морякът никак възнегодува, та двамата черни го събориха на палубата и скочиха отгоре му въпреки настойчивите викове на чепкачите на кълчища.

— Дон Бенито — бързо рече капитан Дилейноу, — виждате ли какво става там? Погледнете!

Но в пристъп на кашлица испанецът залитна, закри лицето си с ръце и едва не падна. Капитан Дилейноу щеше да го придържи, но слугата се оказа по-пъргав и с едната ръка подхвана господаря си, а с другата му поднесе лекарството. Когато дон Бенито се съвзе, негрът го пусна, отдръпнал се малко настрана, но предано застанал достатъчно близо да чуе дори прошепнатия зов на господаря си. С това той прояви такава деликатност, която заличи в очите на гостенина всички недостатъци в държането му при гореизложените безочливи разговори, които би могло да се припишат на слугата; и показал също, че ако слугата беше за осъждане, то е може би повече по вина на господаря, отколкото по негова собствена, защото, оставен на себе си, той можеше да се държи така добре.

Отвлечен по този начин от гледката на бъркотията, капитан Дилейноу обърна поглед към по-приятната гледка пред него и не можа да се сдържи да не поздрави дон Бенито, че има такъв слуга, който,

макар и малко прекалено дързък от време на време, изобщо взето, трябва да е безценен за болнав човек.

— Кажете, дон Бенито — добави той с усмивка, — аз самият бих желал да притежавам този ваш човек. — Какво бихте поискали за него? Петдесет дублона^[7] биха ли представлявали интерес за вас?

— Господарят не би се разделил с Бабоу за хиляда дублона — промълви черният, който дочу предложението и го взе за сериозно, та със странната суетност на верния слуга, ценен от господаря си, се отнесе с презрение към тази нищожна оценка, дадена му от чужд човек. Но дон Бенито, очевидно още не напълно съвзет, се разкашля отново и не даде пълен отговор.

Скоро физическото му страдание така се засили и, изглежда, засегна и ума му, та като че ли да прикрие тази печална гледка, слугата кротко отведе господаря си долу.

Като остана сам, на американеца се прииска, за да му мине по-леко времето, докато пристигне неговата лодка, да спре любезно някого от малцината испански моряци, които видя. Но си припомни нещо, което дон Бенито му бе казал относно лошото му поведение, и като капитан на кораб, който не обича да търпи малодушие и нелоялност у моряците, се отказа от намерението си.

Докато гледаше към шепата моряци и тези мисли се въртяха из главата му, изведнъж му се стори, че някои от тях отговориха на погледа му някак многозначително. Разтри си очите и пак погледна; и пак му се стори същото. Сега старите му подозрения се върнаха под нова форма, по-неясна от предишните и при отсъствието на дон Бенито с по-малко тревожен страх отпреди. Въпреки лошите сведения, които му бяха дали за моряците, той реши да заговори един от тях. Слезе от горната палуба и си запробива път между негрите, при което чепкачите на кълчища нададоха странен вик, от който негрите се забутаха един друг да се отдръпнат встрани и му направят път; но като че ли любопитни да разберат с каква цел е дошъл в тяхното гето, те пак се скупчиха зад гърба му в доста добър ред и последваха белия чужденец нагоре. Движението му, така възвестено като от конна свита и кафрарска^[8] почтена стража, капитан Дилейноу си придаде разположен и небрежен вид и продължи да върви напред; от време на време казваше по някоя весела дума на негрите, а очите му следяха с любопитство лицата на белите, пръснати тук-там между черните като

заблудени бели пионки, дръзко замесени в редовете на противниковите шахматни фигури.

Докато размишляваше кого да избере за целта си, той случайно забеляза един моряк, седнал на палубата, зает с насмоляването на подпорната планка на една голяма преграда, около когото в кръг клечаха негри и наблюдаваха любопитно работата му.

Дребното занимание на човека не съответствуваше на превъзходството, което излъчваше фигурата му. Между ръката му, черна от постоянното пъхане в гърнето с катрана, което му държеше един негър, и лицето му като че ли нямаше естествена връзка; лице, което би било прекрасно, ако не беше така измършавяло и измъчено. Дали това изтощение идеше от престъпност, не можеше да се определи, понеже както силната жегата и силният студ, макар така различни, предизвикват еднакви усещания, така и невинността и вината, когато са случайно свързани с душевна болка, оставят видим отпечатък, като използват еднакъв насечен печат.

Капитан Дилейноу със своята добрина не помисли така тогава. По-скоро си помисли нещо друго. При вида на тази странна мършавост, съчетана с намръщен поглед, който гледа встрани, от тревога ли или от срам, и после, колкото и нелогично, като свърза в ума си собствените си тайни подозрения към екипажа и изповяданото лошо мнение от страна на капитана им, без да ще, се повлия от общите схващания, които, докато отделят мъкмата и смущението от добродетелта, неизменно ги свързват с порока.

„Ако наистина има нещо порочно на този кораб, помисли си капитан Дилейноу, то този човек там сигурно си е оцапал ръцете с него, както сега ги цапа с катрана. Не ми е приятно да го заговарям. Ще заговоря онзи, другия, стария моряк на лебедката.“

Той се отправи към един стар барселонски моряк в парцаливи червени панталони и мръсно нощно кепе, хлътнали бронзови бузи и мустаци, гъсти като трънлив жив плет. Седнал между двама сънливи на вид африканци, и този моряк като по-младия си другар се занимаваше с някакви въжета — принаждаше едно дебело въже, а одремалите негри изпълняваха по-простата работа да му държат краищата на въжетата.

Щом капитан Дилейноу се приближи, морякът веднага наведе ниско глава; по-ниско, отколкото изискваше работата му. Сякаш

искаше да се покаже погълнат от задачата си повече, отколкото изисква обикновеното старание. Като чу, че го заговарят, той вдигна поглед, но някак плахо и крадешком, което беше странно за задебелялото му лице, все едно страшна мечка, вместо да хапе, да хленчи и да гледа овчедушно. Зададени му бяха няколко въпроса за пътуването, въпроси, които умишлено се отнасяха до някои подробности от разказа на дон Бенито, които не бяха предварително потвърдени от онези импулсивни викове, с които гостът беше поздравен при идването му на кораба. На въпросите беше отговорено накратко и те потвърдиха всичко от разказа, което оставаше да се потвърди. Негрите от лебедката се присъединиха към стария моряк, но щом те се разбърбраха, той постепенно замлъкна и най-после съвсем помръкна и прояви сърдито нежелание да отговаря на повече въпроси, въпреки че през цялото време в мечешката му външност се чувствуваше примес от овчедушие.

Капитан Дилейноу се отчая, че не може несмущаван да поговори с този кентавър, и се огледа да види някое по-благонадеждно лице, но като не откри такова, каза любезно на черните да му сторят път; и така сред различни хиления и гримаси се завърна при кърмата, отначало с някакво странно чувство, сам незнаещ защо, но, общо взето, с възвърнато доверие в Бенито Серено.

Колко ясно, мислеше си той, този стар мустакатко там долу прояви своето чувство на виновност. Безсъмнено, като ме видя, че ида, се изплаши да не би, уведомен от капитана му за лошото поведение на екипажа, да го ругая, затова наведе глава. И все пак — все пак, като си помисля, ако не греша, този същият старец беше един от онези, които така сериозно ме наблюдаваха преди малко. Ах, тези течения замотават и главата на човека, почти както мотаят и корабите. Ха, ето ти сега и приятна слънчева гледка; пък и приветлива.

Вниманието му се спря на една задрямала негърка, която се виждаше през някаква мрежа от въжета, небрежно протегнала младите си крайници под завета на фалшборда като сърна под сянката на горска скала. Проснато на разголените й гърди лежеше ококореното й сърне, съвсем голо. Черното му телце, попривдигнато от пода, пресичаше тялото на майка му; ръцете му, като две лапички, покатерени по нея; устата и носът му безрезултатно ровеха да досегнат целта си; същевременно издаваха някакво тревожно грухтене, което се сливаше със спокойното хъркане на негърката.

Необикновената настойчивост на детето най-после събуди майката. Тя трепна, като видя отдалеч капитан Дилейноу. Ни най-малко несмутена от състоянието, в което беше изненадана, тя възторжено дигна на ръце детето и с майчински жар го покри с целувки.

Ето голата природа: чиста нежност и любов, помисли си капитан Дилейноу със задоволство.

Този случай го подтикна да обърне по-голямо внимание и на другите негърки. Той остана доволен от техните обноски; като повечето нецивилизовани жени, те изглеждаха едновременно нежни по сърце и жилави физически; еднакво готови да умрат за децата си и да се бият за тях. Диви като пантери, любещи като гълъбици. Ах! — помисли си капитан Дилейноу, това са може би някои от онези жени, които Мънго Парк^[9] е видял в Африка и за които е разказал такива благородни неща.

Тези неподправени гледки някак неусетно засилиха доверието и спокойствието му. Най-после погледна да види как напредва лодката му, но тя беше доста отдалечена. Обърна се да види дали дон Бенито се е завърнал, но и него още го нямаше.

За да смени декора, както и за да наблюдава с удоволствие и спокойно приближаването на лодката, той прекрачи веригите на задната мачта и се покатери на квартал-галерията на щирборда; една от онези изоставени венециански галерии, за които, вече споменахме; убежище, откъснато от палубата. Когато кракът му стъпи на полувлажния, полуизсъхнал морски мъх, който покрива като килим мястото, и лек залутан ветрец погали бузата му, непредвместен и несподирян в това островче на зефира, а погледът му падна на редица малки кръгли, угаснали прозорчета, всичките затворени с капаци като очите на мъртвец под медения капак на ковчега и вратата на официалната кабина, някога свързана с галерията, тъй както затворените прозорци някога са гледали към нея, сега здраво калафатована зад пурпурночерен, намазан с катран плот, праг и стълб като капак на саркофаг, той се замисли за времето, когато този балкон на официалната кабина е чувал гласовете на офицерите на испанския крал, а дъщерите на вицекраля на Лима може би са се облягали на мястото, където сега той стоеше — докато тези и други картини прелитаха през ума му, както зефирът през затишието, постепенно в

него се надигна някакво смътно безпокойство, както когато човек е сам в степта и го обхваща тревога от пладнешкия покой.

Той се надвеси отново над украсената с дърворезба балюстрада и погледна към лодката; погледът му попадна на дългите ленти от трева, които се влачеха по корабната ватерлиния, прави като бордюр от зелен чемшир; а цветни градини с лехи от водорасли, елипсовидни и сърповидни, се носеха близо и далече по водата с привидни дълги алеи помежду им, които пресичаха терасите на вълните и завиваха бързо около тях, като че ли водеха в подводните пещери. И над всичко това до ръката му висеше балюстрадата, която, някъде изцапана от катран, другаде с релефна украса от мъх, приличаше на овъглена развалина от беседка във величествена градина, отдавна вече запустяла.

В стремежа си да разсее една магия, той попадна на друга. Макар че се намираше в открито море, стори му се, че е на суша, в някаква далечна страна; затворник в някой запустял замък, оставен да се вглежда в гола равнина и да се визира в неясни пътища, по които никога не минава ни кола, ни пътник.

Очарованието обаче стигна до разочарование, когато погледът му се спря на разядените вериги на мачтата. Със старомодни, груби и ръждясали звена, пранги и болтове те изглеждаха по-подходящи за сегашната служба на кораба, отколкото за онази, за която е бил строен.

Изведнъж му се стори, че нещо се движи край веригите. Разтри си очите и се взря по-добре. Около веригата имаше цяла гора от въжета; там, надникнал от една голяма подпорка, като индианец зад някоя ела, той видя испанския моряк с шило за разплитане на въжета в ръка, който посочи към балкона, но внезапно, като че ли смутен от идещи стъпки откъм палубата вътре, изчезна като браконьер в пролуките на въжената гора.

Какво означаваше това? Нещо, което човекът е искал да съобщи тайно от всички, даже от капитана му. Дали тази тайна не криеше нещо неблагоприятно за неговия капитан? Дали предишните лоши предчувствия на капитан Дилейноу нямаше да се потвърдят? Или пък в своето мечтателно настроение капитан Дилейноу бе взел за многозначителен знак някое случайно, непреднамерено движение на човека, който работеше до подпората? Още не дошъл на себе си от смайването, той потърси с очи лодката си. Тя обаче беше временно скрита зад една скала на острова. Като се наведе малко по-нетърпеливо

напред, за да види първото появяване на носа ѝ, балюстрадата се срина пред него като въглен. Ако не се беше уловил за едно въже, щеше да падне в морето. Трясъкът на изгнилите парчета, макар и слаб, и падането, макар и глухо, трябва да се бе чуло. Той погледна нагоре. Един от старите чепкачи на кълчища, смъкнал се на един външен утлегар^[10], надничаше към него с напрегнато любопитство; а под стария негър и невидим за него от един порт като лисица от дупката на бърлогата си пак клечеше и дебнеше испанският моряк. Нещо в израза на човека внуши на капитан Дилейноу безумната мисъл, че неразположението на дон Бенито е било престорено и само предлог, за да се оттегли долу: че там той готви някакъв комплот, за който морякът някак си е дочул и е имал намерение да предупреди чужденеца да се пази, подтикнат може би от благодарност за някоя негова добра дума, казана при идването му на кораба. Дали дон Бенито не бе предвиждал подобна намеса, та бе дал такава лоша характеристика за моряците си, а пък бе похвалил негрите, макар че всъщност първите изглеждаха така кротки, а последните — обратното? Пък и по природа белите бяха по-умна раса. Човек с лоши намерения не би ли говорил добро за глупостта, която е сляпа за неговата порочност, и злословил за онази интелигентност, от която не може да я скрие? Може би това не е невероятно. Ако белите обаче имаха тъмни тайни, засягащи дон Бенито, дали и дон Бенито не беше в нещо съучастник на черните? Но те бяха твърде глупави. Освен това, чувало ли се е някой бял до такава степен да измени на рода си, че да се съюзи против него с негри? Тези затруднения възвърнаха предишните. Загубен в лабиринт от мисли, капитан Дилейноу, който сега вървеше смутен по палубата, забеляза едно ново лице: възрастен моряк, седнал по турски до главния люк. Кожата му беше цялата нагъната от бръчки като празна гуша на пеликан; косата му — осланена; изражението — сериозно и спокойно. Ръцете му бяха пълни с въжета, от които правел голям възел: няколко черни се въртели около него и любезно топели въжетата тук-там според изискванията на работата.

Капитан Дилейноу приближи до него и застана мълком да наблюдава връзването на възела; мисълта му не без връзка се пренесе от собствената си заплетеност към тази на конопа. А такъв сложен възел той никога не беше виждал нито на американски, нито на какъвто и да е друг кораб. Старецът приличаше на египетски жрец, който завързва гордиеви^[11] възли за храма на Амон. Възелът беше сложна комбинация от няколко вида възли.

Най-после озадачен какво може да е значението на такъв възел, капитан Дилейноу заговори плетача.

— Какво заплиташ там, драги моряко?

— Възелът — отговори кротко морякът, без да вдигне очи.

— Така изглежда, но какво му е предназначението?

— Да го разплете някой друг — промълви в отговор старецът и пръстите му заработиха още по-усърдно, тъй като възелът беше почти завършен.

Докато капитан Дилейноу го наблюдаваше, изведнаж старецът му подхвърли възела и каза на развален английски, какъвто той чуваше за пръв път на кораба, нещо като — „развържи го, разрежи го — бързай“. Той изговори думите тихо и с такава напрегната скорост, че дългите и бавни думи на испански, които ги предшествуваха и последваха, почти въздействуваха като прикритие на кратките английски между тях.

За миг капитан Дилейноу занемя с възела в ръка и с възел в главата; в това време, без да му обръща внимание, старецът се зае с други възета. Изведнъж се почувствува някакво леко раздвижване зад гърба на капитан Дилейноу. Той се обърна и видя окования негър Атуфал, застанал тихо там. В следния миг старият моряк стана, промърмори нещо и последван от подчинените му негри, се премести към предната част на кораба, където изчезна в тълпата.

Един възрастен негър, увит в някакъв парцал като пелени, с прошарена глава и прокурорски вид се приближи сега до капитан Дилейноу. На сносен испански и с добродушно, многозначително намигване той му съобщи, че старият плетач на възли е слабоумен, но безобиден: често правел разни номера. В заключение негърът поиска обратно възела, защото, разбира се, чужденецът не би желал да се занимава с него. Капитан Дилейноу му го подаде автоматично. Негърът го пое, кимна за сбогом и щом обърна гръб, започна да рови в

него, като митничарски детектив, който търси контрабандирана дантела. След това изрече, някаква африканска дума, нещо като „пфу“ и хвърли възела в морето.

Това вече е много странно, помисли си капитан Дилейноу, усетил пристъп на гадене; но като човек, предусещащ морска болест, той се постара да не обръща внимание на признаците, за да не се поддаде на болестта. И пак погледна към лодката си. За негова радост тя се показва отново и скалата остана встрани от лея.

Чувството, което изпита отначало, облекчи безпокойството му и скоро, с неочаквана ефикасност, съвсем започна да го разсейва. Той видя добре познатата му лодка, вече не така отдалечена и не замъглена от омарата, но с ясни очертания, така че индивидуалността ѝ се проявяваше както у човека; тази лодка, наречена Роувър^[12], макар сега в чужди морета, често се бе гушила до брега на капитан Дилейноувия дом, и докарана до прага му за ремонт, бе лежала фамилиарно там като нюфаундлендско куче; гледката на тази домашна лодка предизвика хиляди простодушни асоциации, които в противовес на предишните подозрения го изпълниха не само с безгрижно доверие, но донякъде и с полунасмешливи себепорицания за предишната му липса на такова.

— Какво? Аз ли, Амейса Дилейноу — Джек^[13] от крайбрежието, както ме наричаха, когато бях момче — аз, Амейса; същият, който с конопена торбичка в ръка цапах из водата по крайбрежието до училището, направено от стар кораб; аз, малкият Джек от брега, който ходеше да бере боровинки с братовчеда си Нек и другите; аз да бъда убит от този ужасен испанец тук, на края на света, на борда на пълен с призраци пиратски кораб? Толкова, глупаво, че не заслужава да се помисли! Кой би убил Амейса Дилейноу? Неговата съвест е чиста. Най-последно има някой над нас. Хайде, засрами се, Джек от крайбрежието! Та наистина си цяло дете; дете от второто детство, старо момче; боя се, че започваш да изкуфяваш и да дрънкаш глупости.

С леко сърце и бодра стъпка той тръгна към задната част на кораба, където беше пресрещнат от слугата на дон Бенито, който с приятно изражение, в унисон със собствените му сегашни чувства, го уведоми, че господарят му се е свързал от пристъпа на кашлицата и е наредил да предаде неговите почитания на добрия му гостенин, дон Амейса, и да му съобщи, че той (дон Бенито) скоро ще има щастието да се върне пак при него.

— Ето на, виждаш ли? — отново си помисли капитан Дилейноу, запътен към горната палуба. — Какво магаре бях. А пък аз само преди десетина минути си мислех, че този мил джентълмен, който ми изпраща любезните си поздравии, се върти с черен фенер в ръка около някое старо точило и остри секира за мен. Хайде, хайде, често съм чувал, макар и никога да не вярвах досега, че тези дълги затишия оказват нездраво влияние върху мозъка. — И като погледна пак към лодката, той рече: — Ха! Ето го и Роувър! Добро куче, с бял кокал в устата. И то доста голям кокал, струва ми се. Но какво става? Заплетете се в бурното обратно течение там! И то го връща обратно засега. Търпение.

Вече беше около пладне, макар че от общата сивота наоколо приличаше на здрач.

Затишието се задържа. В далечината извън влиянието на сушата оловносивият океан изглеждаше като мъртвец, положен в оловен ковчег, изминал пътя си, бездушен, безжизнен. Но течението откъм сушата, там, където стоеше корабът, се засили и тихичко го отнасяше все по-нататък и по-нататък към омаяните води отвъд.

Все пак от онова, което знаеше за тези географски ширини, капитан Дилейноу таеше надежда, че всеки миг ще излезе ветрец, и то хубав и свеж, та въпреки настоящите изгледи не падаше духом и считаше, че преди да падне нощта, ще изведе „Сан Доминик“ благополучно на котва. Изминатото пространство не представляваше нищо, тъй като при благоприятен вятър десет минути плаване щеше да навакса повече от половинчасовото отклонение. През това време той продължаваше да върви към горната палуба, като ту се обръщаше да следи как Роувър се бори с течението, ту пък да види дали Дон Бенито иде.

Постепенно започна да се дразни от закъснението на лодката; това скоро премина в безпокойство; най-после погледът му постепенно се плъзна върху странната тълпа под и над него както от театралната лежа към партера и той разпозна там испанския моряк, който като че ли му бе направил знак от веригите на главната мачта — но сега лицето му беше успокоено до безразличие, — и нещо от старата му треска пак се върна.

— А — мислеше си той твърде сериозно, — това е като маларията: като е преминала, не следва, че няма да се върне отново.

Макар че се срамуваше от възвръщането на старото си състояние, не можеше да го надвие; и така, като направи свръхусилие над добрата си воля, несъзнателно стигна до едно отстъпление.

Да, това е странен кораб; и странна история, и странни хора на борда. Но нищо повече.

Да се предпази от пакостни мисли, докато дойде лодката, той започна да прекарва през главата си чисто умозрително някои по-дребни особености у капитана и екипажа. Между другото, четири интересни точки все се връщаха в ума му.

Историята с испанския слуга, нападнат с нож от слугата роб; постъпка, за която дон Бенито си затвори очите. Второ, тираничното отношение на дон Бенито към негъра Атуфал; сякаш дете води нилски бик за халката на носа му. Трето, стъпкването на моряка от двамата негри; нахалство, което беше отминато дори без мъмрене. Четвърто, раболепното подчинение на всички нискостоящи в кораба, повечето черни, към господаря им; като че ли се бояха чрез най-малкото невнимание да не си навлекат деспотичното му недоволство.

Като съчета тези точки, те му се сториха малко противоречиви. Но какво пък, мислеше си капитан Дилейноу и поглеждаше към вече приближаващата се лодка, какво пък? Ами че този дон Бенито си е един много капризен командир. Но не е първият от този сорт, когото виждам; макар наистина той доста да надминава другите. Па и като нация — продължи мисълта си той — тези испанци са всичките особняци; самата дума испанец звучи някак странно, конспираторски, гайфокски^[14]. И все пак смятам, общо взето, че испанците са толкова добри хора, колкото и тези от Дъксбъри, Месачусетс. Е, хайде! Най-после Роувър пристигна.

Когато лодката се допря до кораба с желания товар, чепкачите на кълчища се опитаха с почтени жестове да обуздаят черните, които при вида на три бурета с вода, закрепени на дъното ѝ, и куп спаружени тикви в носа ѝ, се надвесиха от фалшбордовете с шумни възторзи. Сега се показва и дон Бенито със слугата си; може би идването му беше ускорено от шума. Капитан Дилейноу поиска позволение от него да раздаде водата така, че всеки да получи равен дял и никой да не пострада от несправедлив излишък. Но колкото и благоразумно и любезно да беше това предложение по отношение на дон Бенито, то беше посрещнато с неохота; като че ли съзнаващ недостатъчната си

енергия на капитан, дон Бенито с истинска завист на слабия чувствуваше като обида всяка намеса. Така поне заключи капитан Дилейноу.

След миг буретата бяха изтеглени на палубата и някои от по-нетърпеливите негри се блъснаха в капитан Дилейноу, който стоеше до мостика; така че забравил дон Бенито, без много-много да му мисли, с добродушен авторитет, той заповяда на негрите да отстъпят назад; и за да подсили думите си, направи някакъв полушеговит, полузаплашителен жест. Черните моментално се заковаха на местата си, всеки негр или негрка се вдърви в позата си, точно както ги завариха думите му — и останаха така няколко секунди — а през това време, както между отговорните постове на телеграфа, някаква неизвестна сричка се предаде от човек на човек между чепкачите на кълчища. Докато вниманието на капитан Дилейноу беше насочено към тази сцена, изведнъж точиларите на секирите се понадигнаха и дон Бенито извика бързо.

Като си помисли, че при сигнала на испанеца ще бъде посечен, капитан Дилейноу щеше да скочи в лодката си, но се възпря, когато чепкачите на кълчищата се втурнаха между тълпата и с настоятелни възгласи накараха всички бели и всички негри да се отдръпнат, едновременно и с жестове, приятелски и интимни, почти шеговити, всъщност им заповядаха да не вършат глупости. В това време точиларите на секирките пак седнаха по местата си, спокойни като шивачи, и веднага, като че ли нищо не се е случило, беше подета наново работата по изтегляне на буретата, съпроводена от песента на черни и бели.

Капитан Дилейноу погледна към дон Бенито. Като видя изтощеното му тяло да се изправя от обятията на слугата, в които раздразненият инвалид се бе строполил, той сам се учуди на внезапния си страх при светкавичното предположение, че такъв командир, могъл да загуби самообладание при една правилна постъпка, и то толкова незначителна, както тя му изглеждаше сега, ще има злобната енергия да извърши покушение над него.

Когато буретата бяха вече на палубата, един помощник стюард даде на капитан Дилейноу няколко буркани и канчета и го помоли, от страна на дон Бенито, да постъпи както сам бе предложил, тоест да раздаде водата. Той изпълни това с републиканско безпристрастие,

според републиканския принцип, който винаги се стреми към справедливост, и даде на най-стария бял не повече отколкото на най-младия черен; освен, разбира се, на дон Бенито, чието състояние, ако не ранг, изискваха извънредна дажба. На него пръв капитан Дилейноу предложи доста голяма кана от водата; но колкото и да беше жаден, дон Бенито не сръбна нито глътка, преди да се поклони и да поздрави няколко пъти: размяна на любезности, която африканците, любители на зрелища, приветствуваха с ръкопляскания.

Две по-малко спаружени тикви бяха запазени за капитанската маса, а останалите бяха веднага накълцани за общата гощавка. Мекият хляб, захарта и бутилките сайдер обаче капитан Дилейноу щеше да даде само на испанците и главно на дон Бенито; последният обаче се противопостави; тази безкористност от негова страна се хареса твърде много на американеца; и така, по една хапка бял хляб беше раздадена на всички — бели и черни; освен една бутилка сайдер, която Бабоу настоя да оставят за господаря му.

Тук може да забележим, че както при първото посещение американецът не позволи на своите моряци да се качат на кораба, защото не искаше да увеличи бъркотията по палубата.

Повлиян от особено доброто разположение, което засега взе надмощие, и забравяйки за миг всичко друго, освен доброжелателните си мисли, капитан Дилейноу, който по някои нови признаци разчиташе, че до един-два часа най-късно ще излезе вятър, върна лодката обратно до тюленовия кораб със заповед веднага да изпратят салове с бурета до водопоя и да ги напълнят. Той също каза да предадат на главния му офицер, че ако против настоящите очаквания корабът не бъде докаран на котва до залез-слънце, да не се тревожи, тъй като тази нощ, ако рано или късно излезе вятър, при очакваното пълнолуние той (капитан Дилейноу) ще остане на борда в ролята на пилот.

Когато двамата капитани стояха и наблюдаваха отплаващата лодка — а слугата, случайно забелязал някакво лепенце на ръкава на господаря си, мълчаливо го изтриваше, — американецът изрази съжаление, че „Сан Доминик“ няма лодки; или поне никакви други, освен негодния за плаване стар корпус на дългата лодка, който, изкорубен като скелет на камила в пустинята и почти така избелял, лежеше като захлупено гърне по средата на кораба, малко килнат на една страна, та по този начин представляваше един вид подземно

скривалище за семейни групи негри, повечето жени и деца, които, клекнали на стари рогозки под него или кацнали в черното кубе на горните седалки, се забелязваха вътре като дружелюбен кръжок прилепи, приютени в позната пещера. От време на време абаносови ята от голи момчета и момичета, три-четиригодишни, прелитаха навън и навътре през отвора на скривалището.

— Ако имаште три-четири лодки сега, дон Бенито — каза капитан Дилейноу, — мисля, че като залегнат на греблата, вашите негри тук биха помогнали на работите. Без лодки ли тръгнахте от пристанището, дон Бенито?

— Разбира се, през време на бурите, сеньоре.

— Лошо. Много моряци сте загубили също тогава. И лодки, и хора. Лоши бури са били това, дон Бенито.

— Неописуеми — раболепно рече непалецът.

— Кажете ми, дон Бенито — продължи събеседникът му с увеличен интерес, — кажете ми, тези бури веднага след нос Хорн ли бяха?

— Нос Хорн ли? Кой ви е казал за нос Хорн?

— Вие самият, когато ми разказвахте за пътуването си — отговори капитан Дилейноу, почти еднакво изненадан, че испанецът се отричаше от думите си, както той самият се отричаше от дон Бенито в сърцето си. — Вие самият, дон Бенито — повтори той натъртено.

Испанецът се въртна някак особено приведен и се спря за миг като човек, който се готви да се гмурне във водата. В този момент един бял слуга вестител мина бързо покрай тях в изпълнение на обязаността си да съобщи при носа на кораба, че пясъчният часовник от капитанската каюта е отбелязал последния половин час, та да го ударят от голямата камбана на кораба.

— Господарят ми е поръчал — каза слугата, прекъсвайки работата си над ръкава на жакета и обърнат към унесения испанец с плаха загриженост, като човек натоварен със задължение, изпълнението на което предвижда, че ще бъде досадно на онзи, който го е наложил и чиято полза то цели, — господарят ми е поръчал, където и да е и каквото и да прави, винаги да му напомням на минутката, щом настане времето за бръснене. Мигуел отиде да бие следобедния половин час. Сега е моментът, господарю. Ще дойде ли господарят в малката каюта?

— А... да — отговори испанецът и трепна като човек, който се връща от сън към действителност; после се обърна към капитан Дилейноу и каза, че скоро ще продължи разговора.

— Тогава, ако господарят смята да разговаря още с дон Амейса — каза слугата, — защо дон Амейса да не седне край господаря в каютата и господарят да говори, а дон Амейса да слуша, докато Бабоу сапунисва и точи бръснача.

— Да — рече капитан Дилейноу, доволен от това дружеско предложение, — да, дон Бенито, ако нямате нищо против, ще дойда с вас.

— Така да бъде, сеньоре.

Като отиваха към задната част на кораба, американецът не можеше да не си помисли, че и това е един странен пример за капризността на неговия домакин да го бръснат с такава точност по средата на деня. Но си рече, че вероятно и тук има пръст усърдната преданост на слугата; още повече че навременното прекъсване на разговора послужило да изтръгне господаря му от настроението, което очевидно го завладяваше. Малката каюта представляваше светла палубна кабина, образувана от кърмата, нещо като таванска стаичка над по-голямата каюта под нея. Част от нея служела преди за помещение на офицерите, но след смъртта им съборили всичките прегради и цялата вътрешност била превърната в просторен и проветрив моряшки хол. По липса на хубава мебелировка и по живописния безпорядък от странни принадлежности той донякъде приличаше на широкия претрупан хол на някой ексцентричен селски благородник, който си окачва ловния жакет и торбичката с тютюна на еленови рога и държи въдицата, машините и бастуна си в същия ъгъл.

Приликата беше засилена, ако не първоначално внушена, от проблясъците на заобикалящото я море, защото, в перспектива, полето и океанът изглеждат първи братовчеди.

Подът на каютата беше постлан с рогозки. Над главите им, в хоризонтални дупки по гредите стърчаха няколко пушки. От едната страна имаше маса с крака във форма на лапи, закрепена към борда; на нея многопрелистиван требник и над него — малко, бедно разпятие, закачено на преградката. Под масата между някакви мрачни стари въжета, като куп пояси на беден монах, се виждаха един-два нащърбени ятагана и един окълцан харпун. Имаше и две дълги

канапета от бамбукова тръстика с щръкнали ребра, почернели от старост, неудобни наглед като инквизиторски уреди за изтезание, и едно голямо деформирано кресло, снабдено отзад с груба бръснарска стойка на винт, което приличаше на смешна средновековна изтезателна машина. В ъгъла стоеше шкаф за знамена, от който се показваха разноцветни платна за знамена, някои намотани, други полуразмотани, трети съборени. На отсрещната страна стърчеше тремав умивалник от черен махагон, целият от дърво, с подставка като купел, а над него рафт с преградки за гребени, четки и други тоалетни принадлежности. Наблизо се люшкеше скъсан хамак от боядисано лико; чаршафите разхвърляни, а възглавницата набръчкана като чело, сякаш този, който спи там, е спал зле, посещаван ту от тежки мисли, ту от лоши сънища.

На по-отдалечения край на каютата, който излизаше над кърмата, имаше три отвора, прозорци или бойници, според това, дали от тях надничат хора, или оръдия, с приятелски или неприятелски намерения. Засега не се виждаха нито хора, нито оръдия, макар че огромни халки и други ръждясали железни арматури по дървената част подсказваха за двадесет и четири снарядни оръдия.

На влизане капитан Дилейноу хвърли поглед към хамака и рече:

— Тук ли спите, дон Бенито?

— Да, сеньоре, откакто навлязохме в затишието.

— Това прилича едновременно на нещо като обща спалня, всекидневна, шивалня на платна, параклис, оръжейна и личен килер, дон Бенито — добави капитан Дилейноу, като се огледа наоколо.

— Да, сеньоре, събитията напоследък не бяха благоприятни за порядъка в уредбата ни.

Тук слугата с пешкир в ръка направи знак, че чака благоволенieto на господаря си. Дон Бенито показа, че е готов, като седна в бамбуковото кресло, срещу което за удобство на госта притегли едно от канапетата, и слугата започна операцията, като отметна назад яката на господаря си и развърза вратовръзката му.

Има нещо у негъра, което го прави особено годен да изпълнява разни лични служби за своя господар. Повечето негри са родени камериери и фризьори; по рождение те обикват гребена и четката като кастанетите и ги въртят почти със същото задоволство. При това занимание те проявяват спокоен такт и удивителна безшумна, плавна пъргавина, грациозна сама по себе си, особено приятна за наблюдаване

и още по-приятна за обслужвания обект. Но най-главното им дарование е доброто настроение. Тук не става дума за просто хилене или смях. Това не би било подходящо. Но една лека веселост, хармонична във всеки поглед и жест; като че ли господ е настроил всеки негър за някаква приятна мелодия.

Когато към всичко това се прибави кротостта, произтичаща от непретенциозното доволство на ограничения ум, и онази склонност към сляпа привързаност, присъща на неоспоримо низшите, човек лесно разбира защо ипохондриците Джонсън и Байрон — може би нещо като ипохондрика Бенито Серено — са били така привързани към двамата си слуги — негрите Барбар и Флечър, — че почти отхвърлили цялата бяла раса. Но ако у негъра има нещо, което го освобождава от злобата на болезнения или циничен ум, как ли би се сторил той на благоразположен човек, когато е в най-благоприятния си вид? Когато външни неща не го тревожеха, капитан Дилейноу беше по природа не само благ, но и непринуден и шеговит. У дома си той изпитваше рядко задоволство да седи край портата и да наблюдава някой свободен негър, като работи или си играе. Ако по време на пътуване случайно имаше някой черен моряк, той непременно обичаше да бърбри и да се шегува безобидно с него. Всъщност като повечето мъже с добро, весело сърце капитан Дилейноу обичаше негрите не като филантроп, но сърдечно, както други мъже обичат нюфаундлендските кучета.

До този момент обстоятелствата, които завари на „Сан Доминик“, потискаха тази склонност. Но в каютата, освободен от предишното си безпокойство, и по разни причини по-общителен от кой да е друг момент през деня, при вида на чернокожия слуга с пешкира в ръка, така внимателен към господаря си, зает с интимната служба на бръсненето, всичката му някогашна слабост към негрите, се възвърна.

Между другото му се стори много забавно като странен пример за любовта на африканците към ярките цветове и зрелища, когато негърът безцеремонно взе от долапа със знамената едно голямо парче разноцветен плат и разточително го напъха под брадата на господаря си вместо престилка.

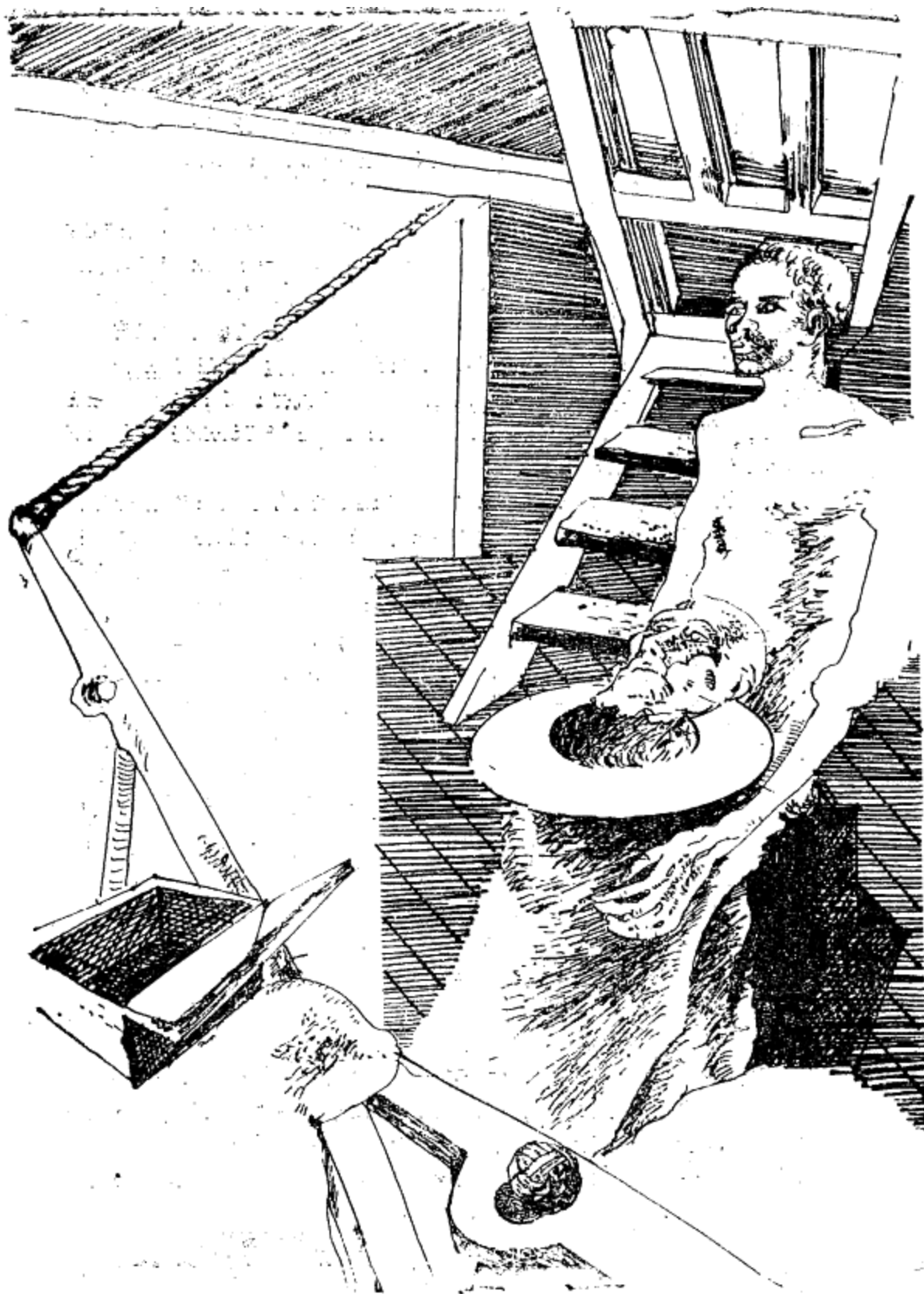
Испанците се бръснат малко по-различно от другите народи. Те имат едно легенче, специално наречено бръснарско легенче, което е изрязано от едната страна, за да може да побере брадата, до която се

притиска по време на сапунисването. Кое то не се извършва с четка, но със сапун, потопен във водата от легенчето и натрит по лицето.

В настоящия случай използваха солена вода по липса на друга, а насапунисаните места бяха само горната устна и вратът ниско долу, под гърлото, всичко останало беше добре поддържана брада.

Тъй като тези предварителни приготовления представляваха отчасти нещо ново за капитан Дилейноу, той ги следеше с любопитство, та разговор не се подхваща, пък и дон Бенито не беше склонен да го подновява.

Като остави долу легенчето, негърът затършува из бръснарите за най-острия и като го намери, майсторски го заточи върху твърдата, гладка и мазна кожа на отворената си длан; после направи движение, като че ли да започне, но се спря по средата за миг, с едната ръка вдигна бръснача, а с другата размаза пенестия сапун по тънкия врат на испанеца. Смутен от близостта на лъскавото острие, дон Бенито потрепваше нервно и обикновеният му мъртвешки вид се подчертаваше от пияната, която пък изглеждаше още по-бяла, съпоставена с черното като сажди тяло на негъра. Изобщо сцената беше някак особена, поне за капитан Дилейноу, и като гледаше двамата така, той не можеше да устои на приумицата, че черният представлява палачът, а белият — човекът на дръвника. Но то беше само едно от онези странни сравнения, които изчезват мигновено и от които и най-уравновесеният ум не е свободен.

Междувременно във възбуждението си испанецът малко разхлаби платното около врата си, та една широка пола се спусна като завеса от ръкохватката на креслото до пода и разкри сред пъстротата от гербови черти и основни багри — черен, син и жълт — една затворена крепост на кървавочервено диагонално поле, с един лъв, изправен на задните си крака, на бяло поле.

— Крепостта и лъвът — възкликна капитан Дилейноу, — ами че, дон Бенито, вие си служите тук със знамето на Испания! Добре че само аз виждам това, а не кралят — добави той с усмивка. — Но, предполагам, няма значение — обърна се той към черния, — стига багрите да са пъстри, — и тази закачлива забележка някак погъделичка негъра.

— Хайде, господарю — каза той и пак нагласи знамето и като натисна главата малко по-назад на подставката, повтори — хайде, господарю — и стоманата се плъзна до гърлото.

Дон Бенито пак потрепна леко.

— Не бива да треперете така, господарю. Виждате ли, дон Амейса, господарят трепери винаги, когато го бръсна. При това господарят знае, че никога не съм го разкървавял, макар че, право е, ако господарят продължава да трепери така, може и това да стане някой път. Хайде, господарю — добави той. — А сега, дон Амейса, моля, продължете разговора си за бурята и всичко останало — господарят може да слуша и от време на време може да ви отговаря.

— Ах, да, тези бури — каза капитан Дилейноу, — но колкото повече мисля за вашето пътуване, дон Бенито, толкова повече се учудвам не на бурите, колкото и лоши да са били, но на гибелните промеждутъци, които ги следвали.

Защото, ето че вие, по собствения ви разказ, от два месеца насам, па и повече, се мъчите да стигнете от нос Хорн до Света Мария — разстояние, което аз, при добър вятър, преплавах за няколко дни. Наистина вие сте прекарали затишия, и то дълги, но да прекараш в затишие цели два месеца, това е най-малко нещо необикновено. Знаете ли, дон Бенито, който и друг джентълмен да ми бе разказал такава история, щях да бъда полусклонен да не му повярвам.

Тук испанецът неволно промени изражението си, както преди на палубата, и дали от трепването му, или от внезапно разклащане на кораба в затишието, или пък от моментна несигурност в ръката на

слугата, както и да е, точно тогава бръснарят го поряза и капчици кръв обагриха сапунената пяна от гърлото му; черният бръснар веднага отдръпна острието и като запази професионалната си поза, с гръб към капитан Дилейноу и с лице към дон Бенито, вдигна капешия бръснар и каза с почти шегобийно докачание:

— Вижте, господарю — вие пак трепнахте... ето първото порязване на Бабоу.

Никоя сабя, изтеглена пред английския крал Якоб I, и никое убийство в присъствието на този страхлив крал не би могло да произведе по-страшно впечатление от това, което дон Бенито правеше тогава.

— Бедният човек — помисли си капитан Дилейноу, — толкова е нервен, че не може даже да гледа кръвта от бръснаря; и как съм могъл да си представя, че този разстроен болник, който не може да гледа една капка от собствената си кръв, смята да пролее цялата моя кръв? Амейса Дилейноу, ти сигурно не си бил на себе си този ден. Не го разправяй никому, като се върнеш дома, глупави Амейса. Хайде, хайде, прилича на убиец, нали? По-скоро изглежда, като че ли на него ще видят сметката. Е, днешното преживяване ще ми бъде добър урок.

Докато тези мисли минаваха през ума на честния моряк, слугата махна пешкира от ръката си и каза на дон Бенито:

— Но сега, господарю, докато избърша тази мръсотия от бръснаря и го наостря пак, моля, отговорете на дон Амейса.

Докато изговаряше тези думи, лицето му беше полуизвърнато, та можеше да се вижда еднакво и от испанеца, и от американеца и като чели изразът му подсказваше, че желае, като накара господаря си да продължи разговора, да отвлече вниманието му от последната неприятна случка. Зарадван от предложението, дон Бенито започна да повтаря пред капитан Дилейноу, че не само затишията били необичайно дълги, но че корабът попаднал в обратни течения и добави още някои неща, част от които били само повторение на вече казаното, за да обясни как станало, че преходът от нос Хорн до Света Мария се удължил така. И навремени в думите му се преплитаха, с по-малко уговорки отпреди, вмъкнати похвали за черните, за общото им добро държане.

Тези подробности не бяха дадени последователно, понеже от време на време слугата прилагаше бръснаря така, че разказът и

хвалебствията продължаваха с по-пресипнал глас от обикновено, в промеждутъците между бръсненето.

На капитан Дилейноу, чието въображение пак не беше съвсем спокойно, се стори, че в държането на испанеца има нещо фалшиво, сякаш съчетано с някакво взаимно притворство в тъмните мълчаливи коментари на слугата, та му мина през ума, че е възможно господар и слуга, с неизвестна цел, да разиграват пред него и с думи, и с дела, чак до треперенето на дон Бенито, някаква хитра комедия. Подозрението му за тайно споразумение между двамата беше подкрепено и от онези шепнешком водени разговори, за които вече се спомена. Но тогава каква би могла да бъде целта на разиграната пред него сцена с бръсненето? Най-после капитан Дилейноу счете тази мисъл за приумица, несъзнателно внушена може би от театралния вид на дон Бенито, увит като шут в знамето, и я отхвърли. Като приключи бръсненето, слугата се разшета с едно шишенце ароматична вода, капна няколко капки на главата и започна енергично да разтрива; силният масаж накара мускулите на лицето да потрепват доста особено.

Следната операция беше с гребена, ножиците и четката; той се въртеше наоколо, тук приглаждаше някоя къдрица, там клъцваше някой непокорен косъм от бакенбардите, зави кокетно къдрицата на слепоочието и с още няколко докосвания тук и там доказва майсторството си; а пък дон Бенито като всеки примерен джентълмен в ръцете на бръснаря понасяше всичко, вече не така неспокойно или поне по-спокойно, отколкото по време на бръсненето; наистина, сега той седеше така блед и скован, че негърът приличаше на нубийски скулптор, който довършваше бялата глава на статуя.

Като се свърши всичко, испанското знаме беше махнато, събрано накуп и хвърлено обратно в шкафа със знамената, а негърът издуха с топлия си дъх всички случайни косъмчета, които бяха попаднали във врата на господаря му; яката и връзката пак бяха нагласени; една пращинка от кадифения ревер беше изчеткана. Като извърши всичко това, слугата отстъпи малко и с израз на скрито самодоволство погледна господаря си, тъй като поне по отношение на тоалета той беше творение на собствените му ръце и вкус.

Капитан Дилейноу шеговито го похвали за постижението му; същевременно поздрави и дон Бенито.

Но нито ароматичната вода, нито сапунисването, ни верността и дружелюбието не възхитиха испанеца. Като го видя да изпада пак в отблъскваща мрачност и да продължава да седи на стола, капитан Дилейноу си помисли, че присъствието му не е желателно в този момент, и се оттегли под предлог, че иска да види дали има някакъв признак на вятър, както беше предрекъл.

Като отиваше към главната мачта, той се позапря да обмисли сцената, и то не без някакъв смътен страх, и когато чу шум до каютата и се обърна, видя негъра с ръка на бузата си. Капитан Дилейноу се приближи и видя, че бузата му кърви. Тъкмо щеше да го попита за причината, когато плачевният монолог на негъра му обяснил всичко:

— Ах, кога ще мине болестта на господаря? Само озлобеното му сърце от лошата болест го накара да постъпи така с Бабоу; да пореже Бабоу с бръснача само; защото случайно Бабоу беше направил малка драскотина на господаря; и то за пръв път от толкова дни. Ай, ай, ай... — и държеше лицето си с ръка.

„Възможно ли е, помисли си капитан Дилейноу; нима, за да си излее насаме испанската злоба срещу този беден негов приятел, дон Бенито ме принуди с навъсеното си държане да се оттегля? Ех, това робство поражда грозни страсти у човека! Бедният човечец!“

Той се готвеше да каже няколко съчувствени думи на негъра, но с плаха неохота пак влезе в каютата.

Тутакси господар и слуга излязоха насреща му; дон Бенито, облегнат на слугата си, като че ли нищо не се бе случило.

„Просто кавга между влюбени“ — помисли си капитан Дилейноу.

Той се приближи до дон Бенито и те бавно тръгнаха заедно. Едва бяха направили няколко крачки, когато стюардът — висок, подобен на раджа мулат, докаран по ориенталски с чалма — цяла пагода от тричетири мадраски кърпи, завити около главата му на катове — се приближи с нисък поклон и съобщи, че обядът е сервиран в кабината.

По пътя им за там двамата капитани бяха предшествувани от мулата, който се извърещаше вървешком и с непрестанни усмивки и поклони ги покани да влязат — една проява на изисканост, която съвсем подчертаваше невзрачността на дребния, гологлав Бабоу, който като че ли си съзнаваше малоценността, та гледаше накриво изящния стюард. Капитан Дилейноу обаче отчасти отдал ревнивата му

бдителност на чувството, което чистокръвните африканци изпитват към нечистокръвните. А колкото за стюарда, неговото държане, ако не говореше за много достойно себеуважение, все пак показваше силното му желание да угоди, което е двойно похвално: едновременно християнско и честърфилдовско^[15].

Капитан Дилейноу забеляза с интерес, че докато по цвета на кожата си мулатът беше мелез, физиономията му беше европейска; класически такава.

— Дон Бенито — пошушна той, — радвам се, че виждам този ваш церемониалмайстор; неговият вид опровергава грозната забележка, която чух от един барбейдоски плантатор, че когато мулат има правилно европейско лице, трябва да сме нащрек; той е цял дявол. Но вижте, вашият стюард тук има по-правилни черти от самия английски крал Джордж; а пък поздравява с глава и се кланя, и се усмихва; крал, наистина — крал на добрите сърца и учтивите хора. И какъв му е приятен гласът!

— Да, сеньоре.

— Но кажете, доколкото го познавате, не се ли оказа той наистина добър, достоен човек? — запита капитан Дилейноу и прекъсна за малко, докато стюардът изчезна в кабината след последния реверанс. — Хайде, искам да разбера това поради причината, която споменах.

— Франсиско е добър човек — малко вяло отговори дои Бенито, като някой флегматичен събеседник, който нито иска да намери кусур, нито да поласкае.

— А, така си и мислех. Наистина би било странно и немного похвално за нас, белите, ако няколко капки наша кръв, примесена с африканската, не само не подобряваше качеството на последната, но действуваше така печално, както ако налееш витриол в черна супа; ако подобряваше цвета, но не и здравословността.

— Безсъмнено, безсъмнено, сеньоре, но — и като погледна към Бабоу, продължи — да не говорим за негрите, чувал съм да прилагат забележката на вашия плантатор към испанските и италианските мелези в нашите провинции. Но не зная нищо по този въпрос — прибави той апатично.

При тези думи влязоха в кабината.

Обядът беше оскъден — малко от капитан Дилейноувата прясна риба и тикви, сухар и солено, говеждо месо, запазената бутилка сайдер и последната бутилка „Кънери“^[16] на „Сан Доминик“.

Когато влязоха вътре, Франсиско се въртеше около масата с двама-трима черни помощници и привършваше подреждането. Като съзряха господаря си, те се оттеглиха, а Франсиско се усмихна на излизане и испанецът, без да благоволи да го забележи, кисело каза на спътника си, че не му се нравят прекалените грижи.

Домакинът и гостът седнаха без друга компания на противоположните краища на масата, като бездетна — съпружеска двойка; дон Бенито церемониално посочи мястото на капитан Дилейноу, и колкото и слаб да беше, настоя джентълменът да седне при него.

Негърът постави едно килимче в краката на дон Бенито и една възглавница зад гърба му и после застана не зад стола на господаря си, а на капитан Дилейноу. Отначало това малко изненада последния. Но скоро стана ясно, че при това положение черният пак оставаше верен на господаря си; защото, застанал срещу него, той можеше по-бързо да предугажда и най-малката му нужда.

— Този ваш слуга е необикновено умен, дон Бенито — прошепна през масата капитан Дилейноу.

— Право казвате, сеньоре.

През време на обяда гостенинът пак се връщаше на някои моменти от разказа на дон Бенито и тук-там искаше по-големи подробности. Запита как така скорбутът и треската са причинили такова голямо опустошение сред белите, а са погубили по-малко от половината черни. Този въпрос сякаш възпроизведе цялата картина на чумата пред очите на испанеца и трагично му напомни за обезлюдяването на кабината му, където преди бил обкръжен от толкова приятели и офицери, та ръката му затрепера, лицето му прибеля и той заговори несвързано; но веднага нормалният спомен от миналото като че ли беше изместен от ненормалните страхове на настоящето. Той впери вторачен поглед в пространството пред себе си. А там не се виждаше нищо, освен ръката на слугата му, която буташе бутилката „Кънери“ към него. Най-после няколко глътки го възстановиха донякъде. Той започна да говори несвързано за физическите качества на различните раси, как едни проявяват по-голяма устойчивост към

някои болести, отколкото други. Тази мисъл беше нещо ново за събеседника му.

Сега капитан Дилейноу, който смяташе да отвори въпроса за паричната част на поетия спрямо него ангажимент — особено по отношение на новия комплект от корабни платна и други такива, за които трябваше да се отчете пред собствениците на своя кораб; и тъй като, естествено, предпочиташе да говори по тези работи на четири очи, искаше му се слугата да се оттегли; представляваше си, че дон Бенито можеше да се лиши от грижите му за няколко минути. Почака малко обаче; мислеше си, че през време на разговора дон Бенито ще разбере това и ще постъпи правилно, без да бъде подсецан.

Не излезе така обаче. Най-последно, като улови погледа му, капитан Дилейноу му посочи с палец леко назад и пошушна:

— Дон Бенито, извинете, но има пречка, която не ми позволява да ви кажа всичко, което имам да ви казвам.

При тези думи испанецът прибеля; капитан Дилейноу сметна, че това е, защото намекът някак засягаше слугата му. След мигновена пауза той увери госта си, че присъствието на черния няма да е пречка; защото откакто загубил офицерите си, той направил Бабоу (чиято главна служба сега се оказала капитан на робите) не само свой постоянен прислужник и компаньон, но и довереник във всичките си работи.

След тези думи нямаше повече какво да се каже; макар че всъщност капитан Дилейноу все пак почувствува една сянка от раздразнение, че такова малко негово желание остана неудовлетворено, и то от човека, на когото той смяташе да направи такива съществени услуги. Това е само негов каприз — помисли си той и като напълни чашата си, пристъпи към работа.

Определи цената на платната и на другите неща. Но докато ставаше това, американецът забеляза, че макар първоначалното му предложение да се притече на помощ да беше посрещнато с трескаво оживление, сега, когато въпросът стигна до търговска сделка, срещна безразличие и апатия. Всъщност дон Бенито даваше вид, като че ли се съгласява да изслуша подробностите повече от зачитане на обикновеното приличие, отколкото от някакво впечатление, че се касае до важна изгода за него самия и за пътуването му.

Скоро това негово държане стана още по-сдържано. Напразно остана всяко усилие да бъде въвличен в разговор. Измъчван от мрачното си настроение, той седеше и само си подръпваше брадата, а ръката на слугата, ням като фигурата на стената, само буташе насреща му бутилката „Кънери“ без особен резултат.

Като привършиха обяда, седнаха на покритата с възглавници греда под прозореца; слугата постави една възглавница зад господаря си. Голямата продължителност на затишието вече се отразяваше на атмосферата. Дон Бенито въздъхна тежко, като че ли не му достигаше въздух.

— Защо не се оттеглим в малката каюта — рече капитан Дилейноу, — там има повече въздух.

Домакинът обаче седеше мълчалив и неподвижен.

Междувременно слугата коленичи пред него с голямо ветрило от пера. А Франсиско, който влезе на пръсти, подаде на негъра малка чашка с ароматична вода, с която от време на време той разтриваше челото на господаря си и пригладваше косата на слепоочието, както бавачките на малките деца. Не продумваше ни дума. Само гледаше господаря си в очите, като че ли чрез гледката на безмълвната му вяност искаше да ободри духа на дон Бенито в цялото му нещастие.

Скоро камбаната на кораба удари два часа и през прозореца на каютата се почувствува леко шумолене откъм морето — и то от желаното направление.

— Ето — извика капитан Дилейноу — аз ви казах, дон Бенито, вижте!

Той стана на крака и заговори с много оживен тон, с цел да пораздвижи събеседника си. Макар обаче аленото перде на задния прозорец до него да затрептя в този миг до бледата му буза, дон Бенито сякаш още по-малко се зарадва на ветреца, отколкото на безветрието.

„Бедният човек, помисли си капитан Дилейноу, горчив опит го е научил, че само едно прошумоляване не прави вятър, както една ластовичка не прави пролет. Този път обаче греши. Аз ще му изведа кораба на котва и ще му докажа.“

Като намекна леко за немощното му състояние, той настоя домакинът да си остане на мястото, тъй като той (капитан Дилейноу) с удоволствие ще поеме отговорността да използва най-добре вятъра.

При излизането на палубата капитан Дилейноу се стресна от неочакваната поява на Атуфал, застанал като паметник на прага, подобно на онези скулптирани вратари от черен мрамор, които пазят портите на египетските гробници.

Този път обаче стряскането беше чисто физическо. Присъствието на Атуфал, което странно свидетелствуваше за кротост, дори при неговата начумереност, представляваше пълен контраст с точиларите на секири, които с търпение проявиха своето усърдие; а и двете зрелища показваха, че колкото и да беше халтав изобщо авторитетът на дон Бенито, все пак, когато пожелаеше да го изяви, и най-дивият, и най-грамадният човек трябва повече или по-малко да се преклони пред него.

Капитан Дилейноу грабна един тромпет, който висеше на фалшборда и с твърда стъпка тръгна към предния край на кърмата, като същевременно издаваше нарежданията си, доколкото можеше най-добре на испански език. Неколцина моряци и много негри, всичките еднакво доволни, послушно се заловиха да отправят кораба към пристанището.

Докато даваше някакви нареждания как да поставят едно платно, изведнъж капитан Дилейноу чу един глас да повтаря точно нарежданията му. Обърна се и видя Бабоу, сега в първоначалната му роля на капитан на робите след лоцмана. Тази помощ се оказа ценна. Парцаливи платна и изкривени рейки скоро бяха приведени в сносно състояние и всички въжета бяха теглени и платната нагласявани под звуците на веселата песен на вдъхновените негри.

„Добри хорица, мислеше си капитан Дилейноу, трябва им малко тренировка и от тях ще излязат добри моряци. Та гледай, чак жените теглят и пеят. Това трябва да са от онези ашантийски негърки, от които излизат такива отлични войници, както съм чувал. Но кой е на кормилото? Там ми трябва сигурна ръка.“

И отиде да види.

„Сан Доминик“ се управляваше с тежък лост на кормилото, към който бяха прикрепени големи хоризонтални скрипци. В края на всеки скрипец стоеше един подчинен черен, а между тях в края на лоста, на отговорния пост — един испански моряк, чието лице изразяваше и участие в общата обнадежденост, и упование в идещия вятър.

Той се оказа същият човек, който се бе държал така срамежливо при лебедката.

— А, ти ли си, мой човече? — извика капитан Дилейноу. Хайде, да няма вече овчедушие, гледай пред себе си и дръж кораба така! Вярвам, че си знаеш работата, а? И искаш да стигнем до пристанището, нали?

— Si, Senor^[17] — отговори човекът и като се усмихна под мустак, стисна лоста по-здраво. При тези думи двамата черни, незабелязани от американеца, изгледаха, подозрително моряка.

Като намери, че всичко е наред при кормилото, пилотът отиде напред към бака, да види как стоят работите там.

Сега корабът набра достатъчно сили да посрещне течението. С приближаването на вечерта вятърът сигурно щеше да се засили.

Като извърши всичко необходимо за този момент, капитан Дилейноу даде последните си нареждания на моряците и се върна назад да рапортува за положението на дон Бенито; може би подтикнат и от надеждата, че ще може да размени крадешком някои мисли с него, докато слугата е зает на палубата.

В кабината можеше да се влезе от две противоположни страни под кърмата: едната беше по-напред от другата и следователно водеше през по-дълъг коридор. Капитан Дилейноу забеляза, че слугата е още горе, и взе по-близкия вход — този, за който споменахме преди, при чийто портик стоеше Атуфал, — избърза и когато стигна до прага на кабината, поспря да си поеме дъх. Тогава влезе и думите, с които смяташе да заговори по работата си, бяха на устата му. Като отиваше към испанеца на пейката, чу други стъпки в такт с неговите. От обратната страна идеше слугата с табла в ръка.

„Дявол да го вземе, този предан човек — помисли си капитан Дилейноу, — какво неприятно съвпадение!“

Може би раздразнението му щеше да бъде по-друго, ако не беше радостната му вяра, вдъхната от вятъра. Но и сега нещо го бодна, като неволно свърза в ума си Бабоу и Атуфал.

— Дон Бенито — рече той, — нося ви радостни вести: вятърът ще се задържи и ще се засили. Впрочем вашият едър мъжага и часовник, Атуфал, е отвън. По ваша заповед, разбира се?

Дон Бенито се сепна, като че ли усети лека ирония в намека, предаден така благовъзпитано, че не даваше повод за възражение.

„Като че ли го дерат жив, помисли си капитан Дилейноу, къде ли може да го докоснеш, без да го заболи?“

Слугата вървеше пред господаря си и носеше една възглавница; испанецът се сети, че се налага да е учтив, и отговори:

— Имате право. Робът се появява, където сте го видели, по моя заповед; а тя гласи, че ако в даден час съм долу, той трябва да застане и да ме чака.

— А, извинете, но това значи да се отнасяте към бедния човек като към низвергнат бивш крал. А, дон Бенито — продължи усмихнато той, — въпреки цялото своеволие, което допускате в някои работи, боя се, че в основата си сте жесток, коравосърдечен господар.

Дон Бенито пак се затвори в себе си; този път, както си помисли добрият моряк, от истинско угризение на съвестта.

Сега разговорът стана принуден. Напразно капитан Дилейноу насочваше вниманието към вече забележимото движение на носа на кораба, който леко пореше морето. С помръкнал поглед дон Бенито отговаряше лаконично и сдържано.

Постепенно вятърът се засили и тъй като духаше право към пристанището, бързо понесе „Сан Доминик“ напред. След един завой край сушата тюленоловният кораб се показва в далечината.

Междувременно капитан Дилейноу пак отиде на палубата и остана там известно време. Най-после смени курса на кораба, за да осигури достатъчно място на платната при закотвяването, и пак се върна долу за няколко минути.

„Този път ще зарадвам бедния си приятел“, помисли си той.

— Работите вървят все по-добре и по-добре, дон Бенито — извика той, влизайки весело, — скоро ще дойде край на грижите ви поне за известно време. Защото, нали знаете, когато след дълго и печално пътуване котвата падне в пристанището, като че ли цялата ѝ тежест се вдига от сърцето на капитана. Славно напредваме, дон Бенито. Моят кораб се вижда. Погледнете от този страничен прозорец: с всички платна и въжета, и рейки, хой! „Бечелърз Дилайт“! Дори ми приятелю! А как благотворно действа на човека този вятър! Хайде, тази вечер трябва да изпием чаша кафе с мен. Моят стюард ще ви направи кафе, каквото само султаните пият. Какво ще кажете, дон Бенито, ще дойдете ли?

Отначало испанецът вдигна трескави очи и погледна с копнеж към тюленоловния кораб, докато слугата му се взираше в лицето му с безмълвна тревога. Внезапно старата трескава студенина се възвърна и той се отпусна на възглавницата и замълча.

— Вие не ми давате отговор. Хайде, целият ден вие бяхте мой домакин; нима искате гостоприемството да е само едностранчиво?

— Не мога да дойда — последва отговорът.

— Какво! Та това няма да ви умори. Корабите ще лежат съвсем близо един до друг, на разстояние само колкото да не се ударят при заклащане. Едва ли ще бъде нещо повече от пристъпване от една палуба на друга; все едно от едната стая в другата. Хайде, хайде, не бива да ми отказвате.

— Не мога да дойда — решително и отблъскващо повтори дон Бенито.

Едва запазил последна следа от учтивост, мъртвешки блед, той започна да гризе ноктите си до живеца и хвърли почти гневен поглед към госта си, сякаш раздразнен, че присъствието на чужд човек му пречи да се отдаде напълно на мрачното си настроение. Междувременно откъм прозорците все по-клокочещо и весело идеше звукът от поренето на водата; сякаш го упрекваше за киселото му настроение; като че ли му казваше, че колкото и да се муси, ако ще и да полудее от това, природата не дава пет пари; защото кой му беше крив, моля?

Настроението обаче все повече се понижаваше, колкото вятърът се извисяваше.

В този човек се чувствуваше нещо, което толкова надминаваше всяко обикновено недружелюбие или намусеност, проявявана досега, че дори търпеливото благодушие на гостенина му не можеше да го понася повече. Съвсем в недоумение как да си обясни това поведение и като считаше, че болест и ексцентричност, колкото и силни да са те, не са задоволително извинение, а същевременно напълно сигурен, че нищо в собственото му държане не би могло да оправдае такова поведение, честолюбието на капитан Дилейноу започна да се събужда. Той самият стана сдържан. Испанецът обаче остана безразличен към всичко. Тогава капитан Дилейноу го остави и пак излезе на палубата.

Сега корабът беше на по-малко от две мили разстояние от тюленоловния кораб. Тюленоловният кораб се спусна насреща им.

С две думи, двата кораба благодарение на умението на лоцмана, скоро застанаха на котва в съседство един с друг.

Преди да се завърне на своя кораб, капитан Дилейноу смяташе да съобщи на дон Бенито практическите подробности по услугите, които щеше да му направи. При сегашното положение на нещата обаче, тъй като не искаше да се излага пак на обиди, реши, понеже вече е закотвил благополучно „Сан Доминик“, веднага да го напусне, без да отваря повече дума за гостоприемство или сделка. Той отложи за неопределено време по-нататъшните си планове и смяташе да съобрази бъдещите си действия с бъдещите обстоятелства. Корабът му беше готов да го посрещне; домакинът му обаче все още се бавеше долу. Е, помисли си капитан Дилейноу, ако неговото възпитание е оскъдно, толкоз повече се налага аз да проявя моето. Той слезе в каютата да се сбогува официално, а може би и малко укорително. За голямо негово задоволство обаче дон Бенито, като че ли повлиян от държането, с което обиденият му гост му бе отвърнал, сега стана скромно на крака, придържан от слугата си, и разтреперан, стисна ръката на капитан Дилейноу; така развълнуван, че не можеше да проговори. Добрите изводи от тази постъпка обаче бързо станаха на пух и прах, когато той отново изпадна в предишната си сдържаност, и още по-мрачен, отбягвайки погледа на госта, мълчаливо седна отново на възглавницата си. Капитан Дилейноу също съответно охладня наново, поклони се и се оттегли.

Едва стигнал до средата на тесния коридор, тъмен като тунел, който водеше от каютата до стълбите, когато чу звук, подобен на камбаната, която удрят при екзекуции в двора на затвора. То беше ехото от пукнатата камбана на кораба, която отмерваше часовете и отекваше в подземния свод. Изведнъж по необорима фаталност умът му откликна на знамението и закипя от суеверни подозрения. Той се спря. В картини, по-бързи от тези изречения, през главата му минаха най-малките подробности на всичките му предишни съмнения.

Досега доверчивото му добродушие с твърде голяма готовност намираще извинения за основателните му страхове. Защо испанецът, излишно изискан понякога, сега пренебрегваше обикновеното приличие, като не изпращаше до брега заминаващия си гост? Дали

неразположението му забраняваше това? Неразположението не му бе попречило да направи по-уморителни усилия този ден. Пак се сети за последното му двусмислено поведение. Той бе станал на крака, стиснал бе ръката на госта си, бе посегнал към шапката си и после в един миг всичко пак се бе помрачило в злокобно мълчание и униние. Дали това не означаваше краткотрайно, разкаяно умилюване в последния момент на някой долен заговор, последвано от безпощадно връщане към него? Последният му поглед като че ли казваше злокобно и все пак примирено вечно сбогом на капитан Дилейноу. Защо бе отклонил поканата да посети тюленоловния кораб тази вечер? Или испанецът не беше така закоравял като евреина, който не се бе отказал да вечеря на масата на онзи, когото същата вечер смяташе да предаде? Какво означаваха тези енигми от целия ден и тези противоречия, освен желание да приспят бдителността му, преди да нанесат някакъв неочакван удар? Уж непреклонен бунтовник, а всъщност неотменна сянка, Атуфал в този момент се мяркаше във врата пред прага. Той приличаше на нещо повече от страж. Кой го бе поставил там на своя глава? Дебнеше ли някого негърът сега?

Испанецът, зад гърба му — неговият човек отпреди му: неосъзнато той предпочете да се втурне от тъмнината към светлината.

Следният миг със стиснати зъби и юмруци той отмина Атуфал и застана обезкуражен на светлината. Като видя спретнатия си кораб спокойно закотвен и така близко, че да извика, ще го чуят; като видя и домашната си лодка търпеливо да подскача на късите вълни край „Сан Доминик“ и познатите лица в нея; и после като се озърна на палубата и видя чистачите на кълчища все така сериозно да въртят пръсти и чу ниското свистене и усърдното бръмчене на точиларите на секирките, които продължаваха безкрайното си занимание; и най-вече като видя благодушната картина на природата, която се отдаваше на невинната си вечерна почивка; слънцето, скрито в тихия бивак на запада, пръскаше мека светлина като светлика от шатрата на Аврама^[18]; когато обаяните му очи и уши възприеха всичко това заедно с окованата фигура на негъра, стиснатите му зъби и юмруци се отпуснаха. Той пак се усмихна на призраците, които се подиграваха с него, и почувствува сянка от угризение, че като им се бе поддал, макар и за миг, косвено е показал почти безбожно съмнение в непрестанната бдителност на провидението над него.

Трябваше да се позабави малко, докато съгласно нарежданията му лодката бъде закачена край мостика. През това време някакво тъжно задоволство обземаше капитан Дилейноу при мисълта за добрите услуги, които този ден бе направил на чужд човек. „Е, мислеше си той, след добри дела съвестта никога не е неблагодарна, колкото и неблагодарна да е благодетелствуваната страна.“

В следващия миг той вече слизаше в лодката и кракът му допираше първото стъпало на бордовата стълба, с лице обърнато към палубата. Изведнъж чу някой да го вика учтиво по име; за своя приятна изненада видя дон Бенито да идва към него, излъчващ необичайна енергия, като че ли в последния момент да изкупи своята неучтивост. С инстинктивна добросърдечност капитан Дилейноу отдръпна крака си, обърна се и тръгна насреща му. Докато стори това, нервното нетърпение на испанеца се увеличи, но жизнената му енергия отслабна; така че за да го придържи по-добре, слугата му сложи ръката на господаря си върху голото си рамо и като я държеше нежно там, му служеше един вид за патерица.

Когато двамата капитани се срещнаха, испанецът пак трескаво улови ръката на американеца и същевременно го загледа напрегнато в очите, но както и преди беше твърде развълнуван, за да заговори.

„Не бях справедлив към него, упрекна се капитан Дилейноу; привидната му студенина ме измами; той в никой случай не е искал да ме обиди.“

Междувременно, сякаш от страх да не би продължителността на сцената да разстрои прекалено много господаря му, слугата гледаше да я прекрати. И така, в ролята на патерица, той тръгна към мостика между двамата капитани; в същото време, като че ли изпълнен с любезно разкажание, дон Бенито не изпускаше ръката на капитан Дилейноу, стиснал я през тялото на черния.

Скоро стигнаха до борда на кораба и погледнаха в лодката, чийто екипаж гледаше с любопитство нагоре. В очакване испанецът да освободи ръката му и вече малко смутен, капитан Дилейноу вдигна крак да прекрачи прага на отворения пасарел; но дон Бенито все още не пускаше ръката му. И тъй с развълнуван глас той рече:

— Аз не мога да дойда по-нататък; тук трябва да ви кажа сбогом. Сбогом, мили, мили дон Амейса. Вървете, вървете! — И изведнъж,

като отскубна ръката си, рече: — Вървете и бог да ви пази по-добре от мен, мой най-добър приятелю.

Твърде развълнуван, на капитан Дилейноу му се искаше да остане още малко; но като срещна кротко умолителния поглед на слугата, той се сбогува с натъжено сърце и слезе в лодката, последван от продължителните печални възгласи на дон Бенито, който остана прикован на пасарела.

Капитан Дилейноу седна в кърмата, отправи последен поздрав и даде нареждане да подкарат лодката. Екипажът държеше нащрек веслата. Лодкарят отблъсна лодката достатъчно, да даде простор на страничните весла. В момента, в който извърша това, дон Бенито скочи през фалшборда и падна в краката, на капитан Дилейноу; същевременно се провикна към кораба си, но с такъв яростен глас, че никой в лодката не можа да разбере думите му. В същия миг трима испански моряци, сякаш в различна степен глупави, цопнаха в морето от три различни и отдалечени части на кораба и заплуваха подир капитана си, сякаш устремени да му се притекат на помощ.

Смаяният офицер на лодката тревожно запита какво означава това. Капитан Дилейноу погледна насмешливо към непонятния дон Бенито и отговори, че колкото се отнася до него, той нито знае, нито го е грижа; изглеждаше обаче, като че ли испанецът си е втъпил в главата да внуши на хората си впечатлението, че лодката иска да го отвлече.

— Или пък... гребете на живот и смърт — прибави той обезумял, втренчил поглед в гръмналата врява на кораба, над която се чуваше тревожната камбана на точиларите на секирките; и като стисна дон Бенито за гърлото, добави: — Този коварен пират крои гибелта ни!

Тук, като че ли да потвърди думите му, горе на перилото се показва слугата с меч в ръка, готов да скокне, сякаш в отчаяната си преданост да бъде в помощ на господаря си докрай; в същото време, изглежда, за да помогнат на черния, тримата испански моряци се опитваха да се покатерят в претоварения нос на лодката. Междувременно целият рояк негри, вероятно раздразнени от опасното положение на капитана им, надвиснаха от фалшборда като покрита със сажди лавина.

Всичко това заедно с предишните и последвалите събития стана с такава объркана скорост, та минало, настояще и бъдеще се сляха в

едно.

Като видя, че негърът иде, капитан Дилейноу захвърли испанеца встрани почти в момента, в който го стисна за гърлото, и чрез това отдръпване несъзнателно смени мястото си, така че с вдигнати ръце бързо успя още при падането му да улови слугата, който държеше ножа си насочен към сърцето на капитан Дилейноу и, изглежда, бе смятал да уцели скока си точно там. Оръжието му беше изтръгнато и нападателят хвърлен на дъното на лодката, която сега с освободени гребла, запори морето.

По това време капитан Дилейноу, от една страна, стискаше с лявата си ръка полуклюмналия дон Бенито, без да обръща внимание, че той е занемял в припадък, а от другата — с десния си крак натискаше проснатия негър; дясната му ръка пък натискаше задното гребло, за да увеличи скоростта, и с поглед, вперен напред, насърчаваше хората си да напрегнат всички сили.

Тук офицерът на лодката, който най-последно успя да отблъсне испанските моряци и с извърнато назад лице помагаше сега на моряка, който гребеше при носа на лодката, изведнъж извика на капитан Дилейноу да види какво прави негърът; в същото време един гребец португалец му извика да внимава какво говори на негъра испанецът.

Капитан Дилейноу погледна в краката си и видя, че слугата се прицелва с втора кама — по-малка, предварително скрита в пояса му — с която като змия се виеше на дъното на лодката и се целеше в сърцето на господаря си, а мъртвешки пребледнялото му лице изразяваше най-съкровено му намерение; испанецът пък, полузадавен, напразно се отдръпваше и говореше пресипнало нещо, понятно само за португалеца.

В този миг през така дълго замъглявания ум на капитан Дилейноу блесна лъч на прозрение и осветли с неочаквана яснота цялото тайнствено държане на Бенито Серено и всички загадъчни събития през деня, както и цялото пътуване на „Сан Доминик“. С един силен удар той свали ръката на Бабоу, но сърцето му го порази с още по-силен удар. С безкрайно състрадание той пусна дон Бенито. При скачането си в лодката черният бе възнамерявал да убие дон Бенито, не капитан Дилейноу.

Капитан Дилейноу държеше двете ръце на негъра и като погледна към „Сан Доминик“, сега, когато пердето падна от очите му,

видя; че негрите не са объркани или смутени, нито обезумели от тревога по дон Бенито, но са свалили маската си и размахват секирки и ками в свиреп пиратски бунт. Шестимата ашантийци танцуваха на горната палуба, като изпаднали в екстаз черни дервиши. Възпрепятствувани от противниците си да скочат във водата, испанските слуги, бързаха към най-високите рейки, докато няколкото испански моряци, които не бяха скочили в морето, защото, не бяха така пъргави, се мяркаха на палубата, безпомощно смесени с черните.

Междувременно капитан Дилейноу поздрави собствения си кораб, нареди да вдигнат бакбордовете и да извадят оръдията. По това време котвеното въже на „Сан Доминик“ беше вече прерязано; единият му край се отметна и свлече брезентовото покривало на носа, та когато избелелият корпус на кораба се изви към океана, внезапно разкри вместо някаква декоративна фигура самата смърт във вид на човешки скелет; под него се белееха написани с тебешир думите „Следвай водача си“.

При тази гледка дон Бенито скри лицето си и заридя:

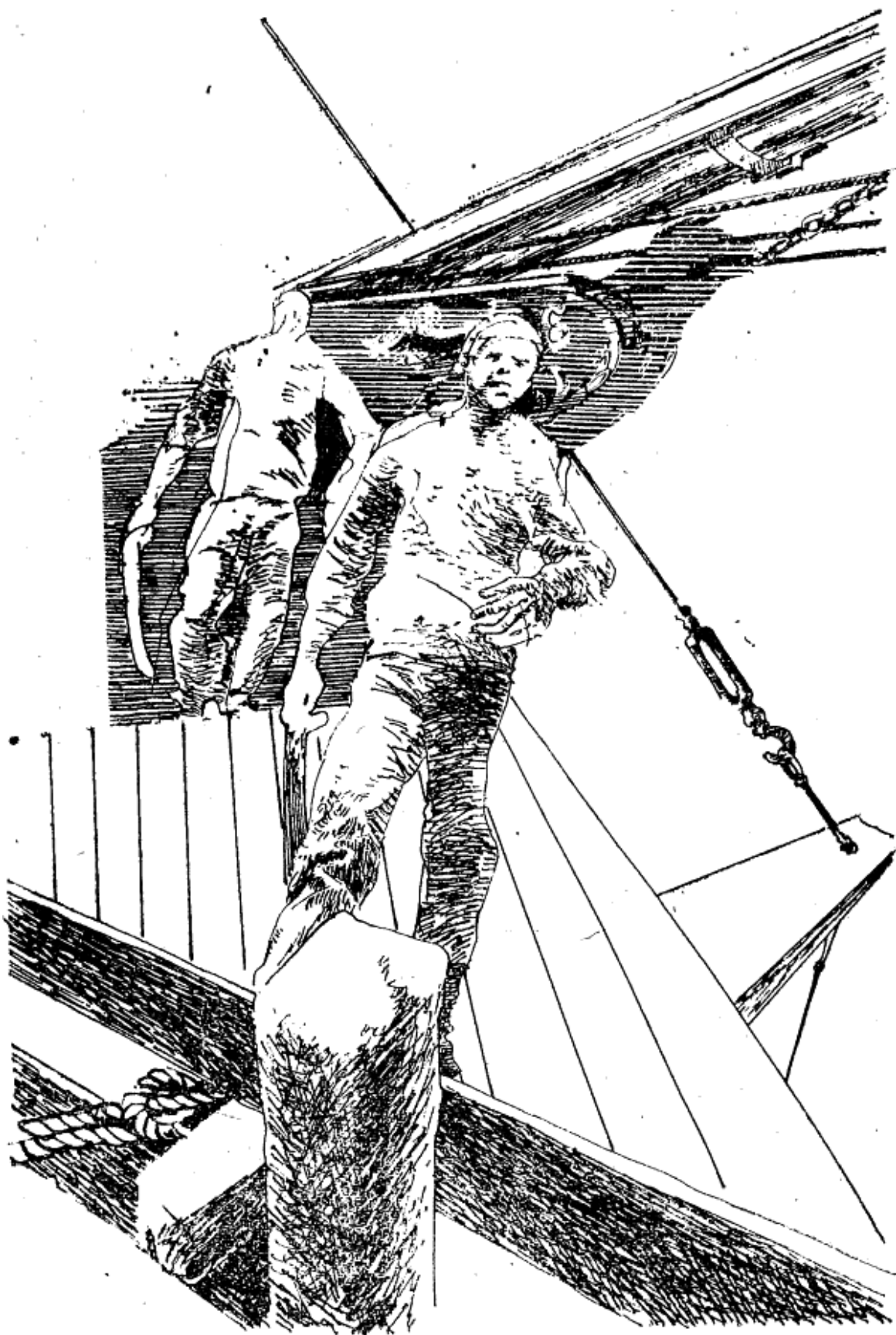
— Това е той, Аранда! Моят убит, непогребан приятел!

Като стигнаха до тюленоловния кораб, капитан Дилейноу извика да дадат въжета, върза негъра, който не се съпротивяваше, и нареди да го изтеглят на борда. След това смяташе да подкрепи почти безпомощния дон Бенито да се изкачи на борда на кораба, но дон Бенито, колкото и немошен да беше, отказа да се помръдне или да го помръднат, докато първо не заведат негъра долу, за да не го вижда повече. Скоро му казаха, че това е сторено, и той вече не се боеше да се изкачи. Лодката беше върната веднага да прибере тримата плуващи моряци. Междувременно оръдията бяха в готовност, макар че, тъй като „Сан Доминик“ се бе плъзнал малко назад от тюленоловния кораб, само най-задното можеше да стигне до прицела; с него те дадоха шест залпа; с намерение да осакатят беглеца кораб, като му свалят мачтите. Обаче само няколко незначителни въжета бяха откъснати. Скоро корабът излезе от обсега на оръдията и се насочи извън залива; негрите се натрупаха около бушприта^[19], ту крещейки подигравателно към белите, ту приветствувайки с вдигнати ръце смрачаващата се шир на океана — грачещи врани, избягнали ръката на ловеца.

Първият импулс беше да опънат въжетата и да се впуснат подир тях. Като пообмислиха малко обаче, решиха, че преследването с

китоловната лодка и мауна ще е по-разумно.

Капитан Дилейноу запита дон Бенито какво огнестрелно оръжие имат на борда на „Сан Доминик“ и той му отговори, че нямат никакво използваемо такова, защото през първите етапи на бунта един от пасажерите, сега вече мъртъв, тайно повредил спусъците на няколкото пушки, които имали. Дон Бенито обаче умоляваше американеца с всичките сили, които му бяха останали, да не се впускат в преследването с кораба, нито с лодки, защото негрите вече се оказали такива главорези, че ако ги нападнали сега, можело да се очаква само да изколят нацяло белите. Но като считаше, че това предупреждение иде от човек, чийто дух е сломен от страдания, американецът не се отказа от намеренията си.

Лодките бяха стегнати и снабдени с оръжие. Капитан Дилейноу нареди двадесет и петима мъже да влязат в тях. И когато той сам се приготви да ги оглави, дон Бенито сграбчи ръката му.

— Какво? Нима спасихте моя живот, сеньоре, за да загубите напразно вашия?

Офицерите също по причини, засягащи интересите им и тези на пътуването, както и от дълг към притежателите на кораба, се възпротивиха горещо на участието на командира им в преследването. Като прецени за миг възраженията им, капитан Дилейноу се видя принуден да остане; той постави начело на групата главния си помощник-капитан — силен физически и решителен човек, който някога бе служил на капер, и както шушукали неприятелите му, бил бивш пират. За да насърчи повече моряците си, той им каза, че испанският капитан счита кораба си почти загубен; че корабът и товарът му, който включвал малко злато и сребро, стрували над десет хиляди дублона. Ако го завземат, голяма част ще бъде тяхна. Моряците отговорили с радостни възгласи.

Бегълците сега вече бяха почти в открито море. Свечеряваше се; луната обаче изгряваше. След усилено и продължително гребане лодките се приближиха до кърмата на кораба и на подходящото разстояние заеха на греблата си позиция, удобна за стрелба. Тъй като нямаха, куршуми, за да им отвърнат, негрите отговориха с рев. При втория залп обаче те, като индианците, запратиха секирките си. Една отсече пръстите на един моряк. Друга удари носа на китоловната лодка, пресече въжето и остана забита в планшира като дърварска брадва. Помощник-капитанът я издърпа още треперееща и я метна обратно. Върнатата ръкавица сега се заби в разбитата кварталер-галерия и остана там.

Тъй като негрите бяха много разярени, белите се държаха на разстояние. Те се въртяха точно извън обсега на замаяните секирки, за да може с оглед на предстоящия сблъсък да подмамят черните да се обезоръжат напълно от най-смъртоносното си оръжие за ръкопашен бой, изхвърляйки го глупашки в морето като халосни снаряди. Скоро обаче негрите се досетиха за тази стратегия и престанаха, но не преди много от тях да бяха принудени да заменят загубените си секирки с лостове от лебедката; смяна, която, както се очертаваше, се оказа в края на краищата от полза за нападателите.

През това време поради силния вятър корабът продължаваше да пори вълните; лодките ту изоставаха назад, ту се приближаваха и изстрелваха нови залпове.

Стрелбата беше насочена главно към кърмата, защото сега негрите се скупчиха главно там. Целта обаче не беше да се избият или осакатят негрите. Възнамеряваха да ги пленят заедно с кораба. А за да стане това, трябваше да се завземе корабът; нещо, което не можеше да стане с лодки, докато той плаваше така бързо.

Тогава една мисъл хрумна на помощник-капитана. Като видя, че испанските слуги са все още горе по въжетата на мачтата, колкото може по-нависоко, той извика да слязат до рейките и да прережат въжетата на платната. И те го сториха. В това време по причини, които ще се изложат по-нататък, бяха убити двама испанци в моряшка униформа, които много се хвърляха в очи; и то не от залповете, но с нарочен прицел; а както после се разбра, през време на един от залповете били също убити Атуфал, негърът и испанецът на кормилото. При тази загуба, от една страна, на платна, от друга — на екипаж корабът не можеше да се управлява от негрите.

Със скърцащи мачти той се обърна тежко към вятъра; носът му бавно се люшна в обзора на лодките, а скелетът проблясваше в лунния хоризонт и хвърляше огромна нащърбена сянка върху водата. Призракът протягаше една ръка, като че ли даваше знак на белите да отмъстят за него.

— Следвай водача си — извика помощник-капитанът и лодките завзеха кораба, една от предния и друга от задния му нос. Харпуни и саби се кръстосваха с брадви и лостове. Сгушени една до друга върху дългата лодка в средата на кораба, негърките надаваха плачевен вой, на който отекваше звънът на стоманата.

За известно време успехът на нападението беше несигурен; негрите се втурнаха да го отбият; полуотблъснатите моряци, които още не можеха да стъпят на борда, се биеха като кавалеристи от седлото на коня, единият им крак праметнат през фалшборда, а другият — отвън, и въртяха сабите си като каруцарски камшици, но напразно. Замалко не ги надвиха, когато накрая, сплотени в група като един човек, скочиха с „ура“ на борда, където, примесени с черните, те неволно се разединиха пак. За няколко мига настъпи някакво смътно, приглушено свистене, като че ли риба меч се совваше насам-натам под водата между стада от

черна риба. Скоро сплотени отново, с участието на испанските моряци, белите спечелиха надмощие и неудържимо изтикаха черните към кърмата. Главната мачта обаче се превърна в барикада от бурета и чували от единия до другия край на кораба. Тук негрите се обърнаха кръгом и макар да отхвърляха с презрение предложенията за мир или примирие, все пак им се искаше да отдъхнат малко. Непоколебимите моряци обаче прескочиха бариерата и пак затегнаха редиците си. Изтощени, сега черните се биеха отчаяно. Червените им езици висяха като на вълци от черните им уста. Белите моряци обаче стискаха зъби; не продумваха ни дума; и след още пет минути корабът беше превзет.

Около двадесетина негри бяха убити. С изключение на онези, които пострадаха от куршумите, много от тях бяха обезобразени; раните им — повечето нанесени от дългите харпуни — приличаха на оголените рани на англичаните при Престън Пенз^[20], нанесени от дългите сърпове на хайлендерите. От другата страна никой не беше убит, макар че неколцина бяха ранени; някои сериозно, включително помощник-капитана. Останалите живи негри бяха временно затворени, а корабът, отвлечен на буксир в пристанището, в полунощ отново лежеше на котва.

Изпускайки последвалите случки и приготовления, достатъчно е да кажем, че след двудневния ремонт двата кораба отплаваха заедно за Консепсион в Чили и оттам за Лима, в Перу, където цялата афера беше разследвана от начало до край пред вицекралските съдилища.

Макар че към средата на пътуването злочестият испанец се поотпусна и започна да дава признаци на подобро здраве и поукрепнала воля, все пак, както и сам предчувствуваше, малко преди да пристигнат в Лима, състоянието му отново се влоши и накрая той така отпадна, че трябваше да го изнесат на ръце до брега. Като чу за неговата история и за тежкото му състояние, един от многото религиозни институти в „Града на кралете“ му даде гостоприемнен подслон, където и лекарят, и свещеникът бяха негови болногледачи, а един член на ордена доброволно пожела да бъде денонощно негов специален пазител и утешител.

Следните извадки, приведени от официалните испански документи, надяваме се, ще хвърлят светлина върху предшестващия разказ, както и ще разкрият преди всичко истинското изходно

пристанище и истинската история на пътуването на „Сан Доминик“ до момента, когато той е акостирал на остров Санта Мария.

Преди обаче да дойдат извадките, може би ще е добре да направим една забележка като предговор.

Избраният между многото други документи за частичен превод съдържа показанието на дон Бенито Серено, първото, взето по делото. Някои от разкритията, които то съдържа, на времето бяха сметени за съмнителни и по научни, и по естествени причини.

Съдът, би бил склонен да мисли, че лицето, което даваше показанията, е умствено малко разстроено от недавнашните събития и бълнува за неща, които е невъзможно да са се случили.

Последвалите показания на останалите живи моряци обаче, които подкрепиха разкритията на техния капитан по някои от най-странните подробности, вдъхнаха доверие и към останалото, така че съдията при окончателното си решение обоснова смъртните си присъди върху изказвания, които при липса на потвърждение би счел за свой дълг да отхвърли.

* * *

„Аз, дон Хосе де Абос и Падила, нотариус на Негово Величество за приходите на кралското съкровище и Регистъра на провинцията, и Държавен нотариус на Свещения поход на тази епархия и пр.

Удостоверявам и заявявам, както изисква законът, че по криминалното дело, започнато на 24 септември в лято хиляда седемстотин и деветдесет и девето, срещу сенегалските негри от кораба «Сан Доминик», пред мен бяха дадени под клетва следните показания:

ПОКАЗАНИЯ НА ПЪРВИЯ СВИДЕТЕЛ

дон БЕНИТО СЕРЕНО

В същия ден, и месец, и година, Негово благородие, доктор Хуан Мартинес де Дозас, съветник при Кралския съвет и посветен в законите на тази провинция, призова капитана на кораба «Сан Доминик», дон Бенито Серено, да

се яви пред съда, което той извърши на носилка, придружен от монаха Инфелес; от когото той прие пред дон Хосе де Абос и Падила, държавен нотариус на Свещения поход, клетва, която положи пред господа бога и пред кръста; под която той обеща да каже истината за всичко, което знае и което го питат; и след като бе разпитан съгласно смисъла на закона, по който започва този процес, той каза, че на 20 май миналата година тръгнал с кораба си от пристанището Валпарайзо^[21] за това на Каляо^[22]; натоварен с различни произведения на страната със сто и шестдесет негри от двата пола, повечето от които били собственост на дон Алесандро Аранда, джентълмен от град Мендоса; че екипажът на кораба се състоял от тридесет и шест души, освен лицата, които пътували като пасажери; че негрите били отчасти следните:“

(Тук в оригинала следва списък на петдесетина имена, описания и възраст, събрани от някои възстановени документи на Аранда и по възпоминания на свидетеля, които са взети само отчасти.)

— Един около осемнадесет-деветнадесетгодишен младеж, на име Хосе, който прислужвал на господаря си, дон Алесандро, и който говорел добре испански, тъй като му служил около четири-пет години;... един мулат, на име Франсиско, стюард, с хубаво телосложение и глас, пял в хора на валпарайзките църкви, роден в провинцията Буенос Айрес, около тридесет и пет годишен... Един хитроумен негр, на име Дагоу, който бил дълги години гробокопач между испанците, около четиридесет и пет годишен... Четирима стари негри, родени в Африка, от шестдесет до седемдесетгодишни, но здрави, калафатари^[23] по професия, чиито имена са следните:

— първият се наричал Мюри и бил убит (както и синът му, наречен Диамело); вторият — Накта; третият — Йола, също убит; четвъртият — Гофан; и шестима пълновръстни негри, от тридесет до четиридесет и пет годишни, всичките сурова стока, родени между ашантийците — Мартинки, Ян, Лекбе, Матенда, Ямбайо,

Аким; четирима от тях — убити;... един силен негър, наречен Атуфал, за когото се смятало, че бил главатар в Африка, та собствениците особено държали на него; и един дребен негър от Сенегал, който бил само от няколко години между испанците, около тридесетгодишен, чието име било Бабоу;... че не помнел имената на другите, но все още очаквал да се намерят останалите книжа на дон Алесандро и тогава съответно ще ги предаде на съда;... и тридесет и девет жени и деца от всички възрасти.

(След списъка показанието продължава, както следва)

... Че всичките негри спели на палубата, както било обичайно при това мореплаване, и никой не носел вериги, защото собственикът, неговият приятел Аранда, му казал, че всичките са кротки; че на седмия ден, след като напуснали пристанището, в три часа сутринта, когато всички испанци спели освен двамата офицери на вахта, които били боцманът Хуан Роблес и дърводелецът Хун Батиста Гайете, и кормчията със слугата си, негрите внезапно се разбунтували, наранили тежко боцмана и дърводелеца и един след друг убили осемнадесет от спящите на палубата мъже, някои с ръчни лостове и секири, а други, като ги хвърлили живи през борда, след като ги завързали; че от испанците, той мисли, на борда оставили завързани само седем души, за да управляват кораба, и други трима-четирима, също останали живи, като се скрили. Макар че през време на бунта негрите станали господари на люка, шест-седем ранени минали през там за корабния лазарет без никаква пречка от тяхна страна; през време на бунта помощник-капитанът и още едно лице, чието име той не си спомня, се опитали да се изкачат горе през люка, но тъй като още в началото били ранени, трябвало да се завърнат в каютата; че свидетелят решил призори да се изкачи по стълбата от каютата на палубата, където стояли негърът Бабоу, като предводител, и Атуфал, неговият помощник, и започнал да ги увещава да престанат да вършат такива жестокости, като същевременно ги

запитал какво искат и какво смятат да правят, и сам предложил да изпълнява заповедите им; че въпреки това те в негово присъствие хвърлили в морето трима души завързани, живи; че те казали на свидетеля да се приближи и че няма да го убият; че като сторили това, негърът Бабоу го запитал дали из тези морета има някакви негърски страни, където да могат да бъдат откарани, и той им отговорил „не“; че негърът Бабоу после му казал да ги откарат в Сенегал или до съседните острови Св. Никола; и той отговорил, че това е невъзможно поради голямото разстояние, необходимостта да се заобиколи нос Хорн, лошото състояние на кораба, липсата на припаси, платна и вода; но негърът Бабоу отговорил, че трябва да ги откара на всяка цена; че те ще правят и ще се съобразяват с всичко, което свидетелят изисква по отношение на ядене и пиене; че след дълги преговори той бил просто принуден да задоволи желанието им, защото го заплашвали, че ще избият всички бели, ако не ги закара на всяка цена в Сенегал, и той им казал, че за това пътуване им е нужно на първо място вода; че ще се доближат до крайбрежието, за да вземат вода, и оттам да продължат курса си; че негърът Бабоу се съгласил с това; и свидетелят насочил кораба към междинни пристанища с надеждата да срещне някой испански или чуждестранен кораб, който да им се притече на помощ; че след десетина дни видели земя и продължили курса край нея в околностите на Наска^[24]; че свидетелят забелязал неспокойство у негрите, които започнала да се бунтуват, защото не се осъществило снабдяването им с вода, което негърът Бабоу със заплахи искал да наложи непременно за следващия ден; той му казал, че ясно вижда колко стръмен е брегът и че означените на картата реки не могат да се намерят, и още други доводи, подходящи за обстоятелствата; че най-добре ще е да отидат до остров Санта Мария, където биха могли да се снабдят лесно с вода и припаси, както правели чужденците, тъй като той бил пуст остров; че свидетелят не отишъл в Писко^[25], което било наблизко, нито до кое да е друго пристанище по

крайбрежието, защото негърът Бабоу няколко пъти му подметнал, че ще избие всичките бели в момента, в който зърне кой да е голям или малък град, или селище по бреговете, към които бъдат откарани; че като решил да отиде до остров Санта Мария, както замислил, свидетелят целял да опита по време на пътуването или на самия остров да намери някои кораб, който да им помогне, или да види дали не би могъл да избяга с някоя лодка до близкото крайбрежие на Аруко; за тази цел той веднага променил курса по посока на острова; че негрите Бабоу и Атуфал имали ежедневни съвещания, на които обсъждали какво е необходимо за намерението им да се завърнат в Сенегал, дали да избият всичките испанци и на първо място свидетеля; че осем дни след като тръгнали от крайбрежието на Наска, когато свидетелят бил на вахта, малко след зазоряване и скоро след съвещанието на негрите негърът Бабоу дошъл до мястото, където стоял свидетелят, и му казал, че е решил да убие господаря си, дон Алесандро Аранда, защото той и неговите другари иначе не били сигурни за свободата си, и че за да държи моряците в покорство, желаел да им приготви едно предупреждение какъв път ще бъдат накарани да поемат, ако някой от тях му се противопостави; и че това предупреждение ще бъде направено най-добре чрез смъртта на дон Алесандро; но точно какво означавало последното, свидетелят не разбрал тогава; а и не би могъл да разбере нещо повече от това, че се замисля смъртта на дон Алесандро; освен това негърът Бабоу предложил на свидетеля, преди да бъде извършено замисленото, да извика помощник-капитана Ранетц, който спял в каютата от страх да не би, както подразбрал свидетелят, помощник-капитанът, който бил добър мореплавател, да бъде убит заедно с дон Алесандро и останалите; че свидетелят, който бил приятел с дон Алесандро от юношеските си години, всякак се молел и увещавал, но всичко било безполезно; защото негърът Бабоу му отговорил, че работата не може да се възпре и че всичките испанци рискуват смъртта си,

ако се опитат да попречат на волята му в тази работа и в коя да е друга; че в този конфликт свидетелят повикал помощник-капитана, Ранетц, който бил принуден да се отстрани, и веднага негърът Бабоу заповядал на ашантиеца Мартиники и на ашантиеца Лекбе да отидат да извършат убийството; че тези двамата слезли със секирките долу в каютата на дон Алесандро; че още полужив и обезобразен, те го извели на палубата; че искали в това състояние да го хвърлят в морето, но негърът Бабоу ги възпрял, като заповядал убийството да се довърши на палубата пред него, което било сторено, и след това по негово нареждане занесли тялото долу, в предната част на кораба; че свидетелят не го видял повече в продължение на три дни;... че дон Алонсо Сидоние, старец, дългогодишен жител на Валпарайзо и наскоро назначен на цивилна служба в Перу, закъдето пътувал като пасажер, в това време спял в каютата срещу тази на дон Алесандро, че като се събудил, стреснат от виковете му, и като видял негрите с кървавите секири в ръце, той се хвърлил в морето през един прозорец наблизо и се удавил, без свидетелят да може да му помогне или да го извлече; че скоро след убийството на Аранда те извели на палубата първия му братовчед, дон Франсиско Маса от Мендоса, мъж на средна възраст, и младият Дон Хоакин, маркиз Арамбоаласа, дошъл наскоро от Испания с испанския си слуга Понсе, и тримата млади чиновници на Аранда, Хосе Мосаири, Лоренсо Баргас и Ерменегилдо Гандикс, всичките от Кадис; че негърът Бабоу с цел, която по-после ще се изясни, оставил живи дон Хоакин и Ерменегилдо; но дон Франсиско Маса, Хосе Мосаири и Лоренсо Баргас с Понсе, слугата заедно с боцмана Хуан Роблес, помощник-боцманите Мануел Вискайа и Родериго Урта и четирима моряци негърът Бабоу заповядал да бъдат хвърлени живи в морето, макар че те не оказали никаква съпротива, нито пък се молели за нещо друго освен за милост; че боцманът Хуан Роблес, който знаел да плува, се задържал най-дълго над водата, проявявал разкаяние и с последните думи, които изрекъл,

натоварил свидетеля да поръча да прочетат литургия за душата му пред светлата Дева покровителка;... че през следващите три дни свидетелят, несигурен за съдбата на останките на дон Алесандро, често питал негъра Бабоу къде са и ако още са на борда, дали ще ги запазят, за да бъдат погребани на сушата, и го молел да се разпорежи за това; че негърът Бабоу не отговорил нищо до четвъртия ден, когато при изгрев-слънце свидетелят излязъл на палубата и негърът Бабоу му показал един скелет, който бил поставен на мястото на емблемната фигура на кораба, статуята на Христофор Колумб, откривателят на Новия свят; че негърът Бабоу го запитал чий скелет е този и дали поради белотата му не мисли, че е на някой бял; че когато той си закрил лицето, негърът Бабоу се приближил до него и рекъл нещо в този смисъл:

— Бъди верен на черните оттук до Сенегал или духом, както и телом, ще последваш водача си. — И посочил към носа на кораба;... че същата сутрин негърът Бабоу извел един по един всички испанци и ги питал чий е този скелет и не мислят ли, че ако се съди по белотата му, трябва да е на някой бял; че всеки испанец закрил лице; тогава негърът Бабоу повторил пред всеки един думите, които вече бил казал на свидетеля;... че те (испанците), след това били събрани при кърмата на кораба и негърът Бабоу им държал слово и казал, че вече е свършил всичко; че свидетелят (като навигатор на негрите) може да продължи курса си, като предупредил и него, и всички тях, че духом и телом ще последват дон Алесандро, ако ги види (испанците) да говорят или съзаклятничат против тях (негрите) — заплаха, която повтарял всеки ден; че преди разказаните последни събития вързали готвача, за да го изхвърлят в морето, защото го чули да казва неизвестно какво против негрите, но накрая негърът Бабоу спасил живота му по искането на свидетеля; че няколко дни след това свидетелят в стремежа си да не пропусне никакви възможности да запази живота на останалите бели говорил на негрите за мир и спокойствие и се съгласил да напише

документ, подписан от свидетеля и моряците, които можели да пишат, както и от негъра Бабоу за него самия и за всичките негри, с който свидетелят се задължавал да ги откара до Сенегал, и че те няма да извършват повече убийства и че той официално ще им припише кораба заедно с товара, с което в този момент се задоволили и смирили... На следващия ден обаче, за да се предпази по-добре от бягството на моряците, негърът Бабоу заповядал да унищожат всичките лодки освен дългата лодка, която не могла да се пусне в морето, и още един катер, който бил в добро състояние, но понеже знаел, че ще е нужен за спускането на буретата за вода, заповядал да го свалят долу в трюма.

* * *

(Тук следват разни подробности по продължителното и объркано мореплаване и случаи на бедствени затишия, от която част правим извадка, а именно:)

— Че на петия ден от затишието, тъй като всички на борда страдали много от жегата и липсата на вода, и петима умрели в припадъци на истерия и лудост, негрите станали раздразнителни и за някакъв случаен жест, който помощник-капитанът Ранетц направил, когато подавал на свидетеля квадранта, и който им се сторил подозрителен — макар да бил невинен, те го убили; но че после съжалявали за това, тъй като помощник-капитанът бил единственият наблюдател на борда освен свидетеля.

* * *

— Че като пропуска други ежедневни събития, които само безполезно ще напомнят миналите злочестини и стълкновения, след седемдесет и три дневно мореплаване,

смятано от деня, в който напуснали Наска, през което време плавали при оскъдни дажди и били измъчвани от гореизложените затишия, най-после пристигнали на остров Санта Мария на седемнадесето число от месец август, в около шест часа след обед, в който час пуснали котва много близо до американския кораб „Бечелърз Дилайт“, на котва в същия залив, командуван от великодушния капитан Амейса Дилейноу; но в шест часа сутринта те вече забелязали пристанището и негрите станали неспокойни, щом видели кораба на известно разстояние, тъй като не очаквали да видят там такъв; че негрът Бабоу ги усмирил, като ги уверил, че няма от какво да се боят; че веднага заповядал да покрият с платнище скелета на носа, като че ли за ремонт, и накарал да подредят малко палубите; че известно време негрът Бабоу и Атуфал се съвещавали; че негрът Атуфал искал да отплават веднага, но негрът Бабоу не се съгласил и самостоятелно заобмислял отчаяно какво да прави; че най-после дошъл до свидетеля и му предложил да казва и върши всичко, което свидетелят заявява, че е казал и извършил пред американския капитан;... че негрът Бабоу го предупредил, ако направи най-малко изменение, изрече дума или отпрати поглед, с който само да намекне за миналите събития или настоящото състояние, веднага ще го убие, заедно с всичките му другари и показал камата, която носел скрита, като казал нещо, което, според както го разбрал свидетелят, означавало, че тази кама ще бъде нащрек като окото му; че негрът Бабоу тогава съобщил плана на всичките си спътници, което ги задоволило; после, за да прикрие по-добре истината, измислил много хитрости, някои от които съчетавали и измама, и отбрана; такова било изобретението с шестимата ашантийци, за които вече споменахме и които били неговите главорези; че тях поставил на ръба на кърмата уж да почистват някакви секирки (в сандъци, които представлявали част от товара), но всъщност да ги използват и да ги раздадат при нужда и при даден знак, че между другите хитрини била и тази да показват Атуфал,

неговата дясна ръка, окован, макар че веригите можели да се свалят за миг; че уведомил свидетеля най-подробно каква роля да играе при всяка хитроумица, и с какви приказки да обяснява всеки отделен случай, като го заплашвал винаги с моментална смърт, ако направи и най-малкото изменение; че като съзнавал, че много от негрите ще бъдат необуздани, негърът Бабоу назначил четирима възрастни негри, които били калафатари, да поддържат колкото могат вътрешния ред на палубата; че непрестанно набивал в главите на испанците и спътниците си целта, хитростите си и измислената история, която свидетелят трябвало да разказва, и ги държал отговорни, ако някой промени нещо в тази история; че всички тези нареждания били дадени и доразвити в разстояние на два-три часа, между първото забелязване на кораба и идването на борда на капитан Амейса Дилейноу; че това станало около седем и половина часа сутринта, когато капитан Дилейноу дошъл с лодката си и всички го посрещнали с радост; че свидетелят се насилил, колкото могъл, да играе роля на главен собственик и свободен капитан на кораба и казал на капитан Дилейноу, когато този го посетил, че идел от Буенос Айрес на път за Лима с триста души негри; че при нос Хорн и след това от треска измрели много от негрите и че при подобни злополучия измрели и всичките морски офицери и по-голямата част от екипажа.

* * *

(И показанието продължава да разказва така обстоятелствено измислената история, продиктувана от Бабоу на свидетеля и чрез свидетеля, наложена на капитан Дилейноу; и също разказва за любезните предложения на капитан Дилейноу и относно други неща, които изпускаме тук. След измислената странна история и пр. показанието продължава:)

— Че великодушният капитан Дилейноу останал на борда целия ден, докато оставил кораба, закотвен в шест часа вечерта, и свидетелят все му разказвал за лъжливите злополучия по горепоменатите наставления, без да може с дума или с най-лек намек да даде да се разбере истинското състояние на нещата; защото негърът Бабоу, който изпълнявал ролята на внимателен слуга, с всичките признаци на покорен и смирен роб, не напускал свидетеля нито за миг; че правел това, за да може да наблюдава делата и думите на свидетеля, защото негърът Бабоу разбирал добре испански; освен него и други, които също разбирали испански, се навъртали наоколо и непрестанно бдели;... че при един случай, когато свидетелят стоял на палубата и разговарял с капитан Амейса Дилейноу, негърът Бабоу с някакъв таен знак дръпнал свидетеля настрана, което излязло, като че ли идело от свидетеля; че тогава, като го дръпнал настрана, негърът Бабоу му предложил да изтръгне от капитан Дилейноу пълни подробности за кораба, за екипажа му и за оръжието му; че свидетелят запитал: „За какво?“, и че негърът Бабоу му отговорил, че може сам да прецени; че загрижен при мисълта какво може да сполети благородния капитан Амейса Дилейноу, свидетелят отначало отказал да зададе желаните въпроси и използвал всички доводи да накара негъра Бабоу да се откаже от новите си кроежи, че негърът Бабоу показал острието на камата си; че след като получили сведенията, негърът Бабоу пак го дръпнал настрана и казал, че още същата нощ той (свидетелят) ще стане капитан на два кораба вместо на един, защото, тъй като голяма част от екипажа на американския кораб са отишли на риболов, шестимата ашантийци; без никой друг, лесно ще го превземат; че същевременно казал и други неща все в този смисъл; че никакви молби не помогнали; че преди Амейса Дилейноу да дойде на борда, не бил направен никакъв намек относно пленяването на американския кораб; че свидетелят бил безсилен да попречи на този план;... че в някои неща паметта му се обърква и той не може да си

спомни всяко събитие;... че щом като хвърлили котва в шест часа вечерта, както вече бе казано, американският капитан си взел сбогом да се върне на кораба си; че по някакъв внезапен подтик, който свидетелят смята внушен от бога и ангелите му, той, след като си взел сбогом, последвал благородния капитан Амейса Дилейноу до планшира, където застанал уж да се сбогува, докато Амейса Дилейноу седнал в лодката; че когато лодката тръгнала, свидетелят скочил от планшира в лодката и паднал в нея, без да знае как, и бог го опазил; че...

* * *

(Тук в оригинала следва описание на по-нататъшните случки около бягството и как „Сан Доминик“ бил превзет обратно и пътуването до крайбрежието; разказът съдържа много изрази на „вечна признателност“ към „великодушния капитан Амейса Дилейноу“. Показанието тогава продължава с обобщителни забележки и частично преизброяване на негрите и описва личното им участие в събитията, за да достави, според, разпоредбата на закона, данни, по които да се обосноват бъдещите углавни присъди. От тази част е следното:)

— Че той вярвал, че всички негри, макар отначало да не знаели за строежа на бунта, когато той бил извършен, го одобрил... че негрът Хосе, осемнадесетгодишен и личен слуга на дон Алесандро, бил този, който осведомявал негъра Бабоу за състоянието на нещата в кабината преди бунта; че това е известно, защото предната вечер към полунощ той се измъкнал от своето легло, което било под това на господаря му в кабината, и отишъл на палубата, където били главатарят на въстанието и помощниците му, и водил тайни разговори с негъра Бабоу, при което бил забелязан няколко пъти от помощник-капитана; че една нощ помощник-капитанът го изгонил на два пъти;... че

същият негър, Хосе, бил този, който, без да му е наредено от негъра Бабоу, както било наредено на Лекбе и Мартиники, промушил господаря си дон Алесандро, след като го извели полумъртъв на палубата;... че мулатът стюард Франсиско принадлежал към първата банда на бунтовниците, че във всичко бил човек и оръдие на негъра Бабоу; че за да му угодничи, тъкмо преди да сервира едно ядене, той предложил на негъра Бабоу да сложи отрова в ястието на благородния капитан Амейса Дилейноу; но че негърът Бабоу, който имал друго нещо наум, забранил това на Франсиско... Че ашантиецът Лекбе бил един от най-лошите; затова в деня, когато корабът бил завзет обратно, той помагал в отбраната му с по една секирка във всяка ръка и с едната от тях наранил в гърдите главния помощник-капитан на Амейса Дилейноу още в първия момент на превземането на кораба; всички знаели това; че пред очите на свидетеля Лекбе ударил със секирка дон Франсиско Маса, когато по нареждане на негъра Бабоу го носел да го хвърли жив в морето; освен дето участвувал в горепоменатото убийство на дон Алесандро Аранда и на другите пасажери от кабината; че благодарение на яростта, с която ашантийците се били при схватката с лодките, само този Лекбе и Ян останали живи; че и Ян не бил по-добър от Лекбе; че Ян бил този, който по заповед на Бабоу с готовност обработил скелета на дон Алесандро по начин, който после негрите разкрили на свидетеля, но който той, докато е с ума си, не може да издаде; че Ян и Лекбе били двамата, които в нощната тишина заковали скелета на носа на кораба; и това му разказали негрите; че негърът Бабоу написал думите под него; че негърът Бабоу бил организаторът на заговора от началото до края; той давал заповед за всяко едно от убийствата и бил и кормило, и кил на бунта; че Атуфал бил негов лейтенант във всичко; но собственооръчно Атуфал не извършил никакво убийство; нито пък негърът Бабоу;... че Атуфал бил застрелян в сражението с лодките, преди да бъде превзет корабът; че негърките, всички пълнолетни, били известени за бунта и в

показанията си сами заявили, че са били доволни от смъртта на господаря им дон Алесандро; че ако негрите не ги възпирали, те щели да измъчват до смърт всичките испанци, а не просто да ги убиват по заповед на негъра Бабоу; че негърките упражнявали цялото си влияние да предизвикат ликвидирането на свидетеля; че при различните убийства те пеели песни и танцували — не весело, а церемониално; и преди сражението с лодките, както и през време на боя те пеели тъжни песни на негрите и че тази тъжна мелодия била по-възпламеняваща от всяка друга и точно това те целели; и че всичко това е достоверно, защото негрите сами са го казали.

— Че от тридесет и шестте души екипаж — освен пасажерите (всичките вече мъртви), за които свидетелят знаел — само шестима останали живи, с четирима прислужници в кабината и на кораба, които не влизали в екипажа;... че негрите счупили ръката на един от прислужниците и го ранили със секири.

(Тук следват различни несвързани разкрития, които се отнасят до различни моменти. Извлечени са следните:)

— Че по време на пребиваването на капитан Амейса Дилейноу на борда няколко опити били направени от моряците и един от Ерменегилдо Гандикс да подсказат нещо за истинското състояние на нещата; но тези опити останали безрезултатни от страх, да не си навлекат гибел и още поради хитростите, които противоречали на истинското състояние на нещата; а също и поради великодушието и набожността на Амейса Дилейноу, който не бил способен да проникне до дъното на подобна порочност;... че Луис Галго, около шестдесетгодишен моряк, някога служил в кралската флота, бил един от тези, които се опитали да направят знак на капитан Амейса Дилейноу; но тъй като намерението му, макар и неразкрито, било заподозряно, той бил дръпнат настрана под някакъв предлог и най-после затворен в трюма, където го ликвидирали, това по-късно разказали негрите;... че един от прислужниците на кораба, като се почувствувал

обнадежден от присъствието на капитан Амейса Дилейноу, неблагодарно изпуснал някаква приказка относно очакванията му, която била дочута и разбрана от един слуга роб, който се хранел с него, последният го ударил по главата с нож и му нанесъл лоша рана, от която слугата е вече на оздравяване; че също, когато корабът бил закотвен, един от моряците, който кормувал в този момент, се изложил на опасност, като допуснал черните да доловят някакъв несъзнателен обнадежден израз на лицето му, вдъхновен от някоя причина като горните; но този моряк се спасил — благодарение на внимателното му държане след това;... че тези изказвания се правят, за да се покаже на съда, че от началото до края на бунта е било невъзможно за свидетеля, и моряците му да постъпят иначе;... че третият духовник, Ерменегилдо Гандикс, преди това бил принуден да живее между моряците и да носи моряшко облекло и във всяко отношение да изглежда временно такъв; този Гандикс бил убит по погрешка от куршум, изстрелян от американските лодки, преди да превземат кораба; в страха си той се изкачил по въжетата на задната мачта и викал към лодките: „Не превземайте кораба“ — да не би негрите да го убият, когато американците превземат кораба; че това накарало американците да повярват, че той някак държи страната на негрите и да му изпратят два куршума, та той паднал, прострелян, от мачтата и се удавил в морето;... че младият дон Хоакин, маркиз де Арамбоаласа, като Ерменегилдо Гандикс, третият духовник, бил понижен по служба и по вид до обикновен моряк; че при един случай, когато дон Хоакин проявил нежелание да извърши нещо, негрът Бабоу заповядал на ашантиеца Лекбе да загрее катран и да го излее по ръцете на дон Хоакин... че дон Хоакин бил убит поради друга грешка на американците, която обаче била неизбежна, защото при приближаването на лодките негрите накарали дон Хоакин да се появи на фалшборда със секира, завързана за ръката му с острието навън; като го видели с оръжие в ръка и в тази съмнителна поза, американците го застреляли като моряк изменник;...

че у убития дон Хоакин бил намерен скрит скъпоценен камък, който се оказал предназначен за олтара на светата Дева в Лима; оброк, предварително приготвен и пазен, да засвидетелствува благодарността му за благополучното завършване на цялото му пътуване от Испания;... че скъпоценният камък с другите принадлежности на покойния дон Хоакин е на съхранение у братята от църковната болница и очаква решенията на почитаемия съд;... че поради състоянието на свидетеля, както и поради бързината, с която лодките се впуснали в атака, американците не били предупредени, че между привидния екипаж имало един пътник и един от духовниците, преоблечени като моряци от негъра Бабоу;... че освен негрите, които били убити в сражението, някои били убити след пленяването и повторното закотвяне през нощта, когато били оковани за халките на палубата; че тези убийства били извършени от моряците, преди да са могли да бъдат предотвратени. Че щом му съобщили за това, капитан Амейса Дилейноу употребил целия си авторитет и даже собственоръчно съборил с един удар Мартинес Гола, който, като намерил един бръснар в джоба на свой стар жакет, с който бил облечен един от окованите негри, го насочвал в момента към гърлото на негъра, че благородният капитан Амейса Дилейноу също изтръгнал от ръката на Бартоломео една кама, скрита по време на клането на белите, с която той тъкмо промушвал един от окованите негри, който в същия ден заедно с още един негр го бил съборил на земята и скочил отгоре му;... че не може да разкаже тук за всичките събития, станали през цялото време, когато корабът бил в ръцете на негъра Бабоу; но че това, което е казал, е най-същественото, което му идва наум засега, и че то е истина, казана под клетва; което изявление той потвърди и подписа, след като го чу прочетено.

Той каза, че е на двадесет и девет години, разбит телом и духом; че когато най-после бъде освободен от съда, няма да се завърне у дома си в Чили, но ще отиде в

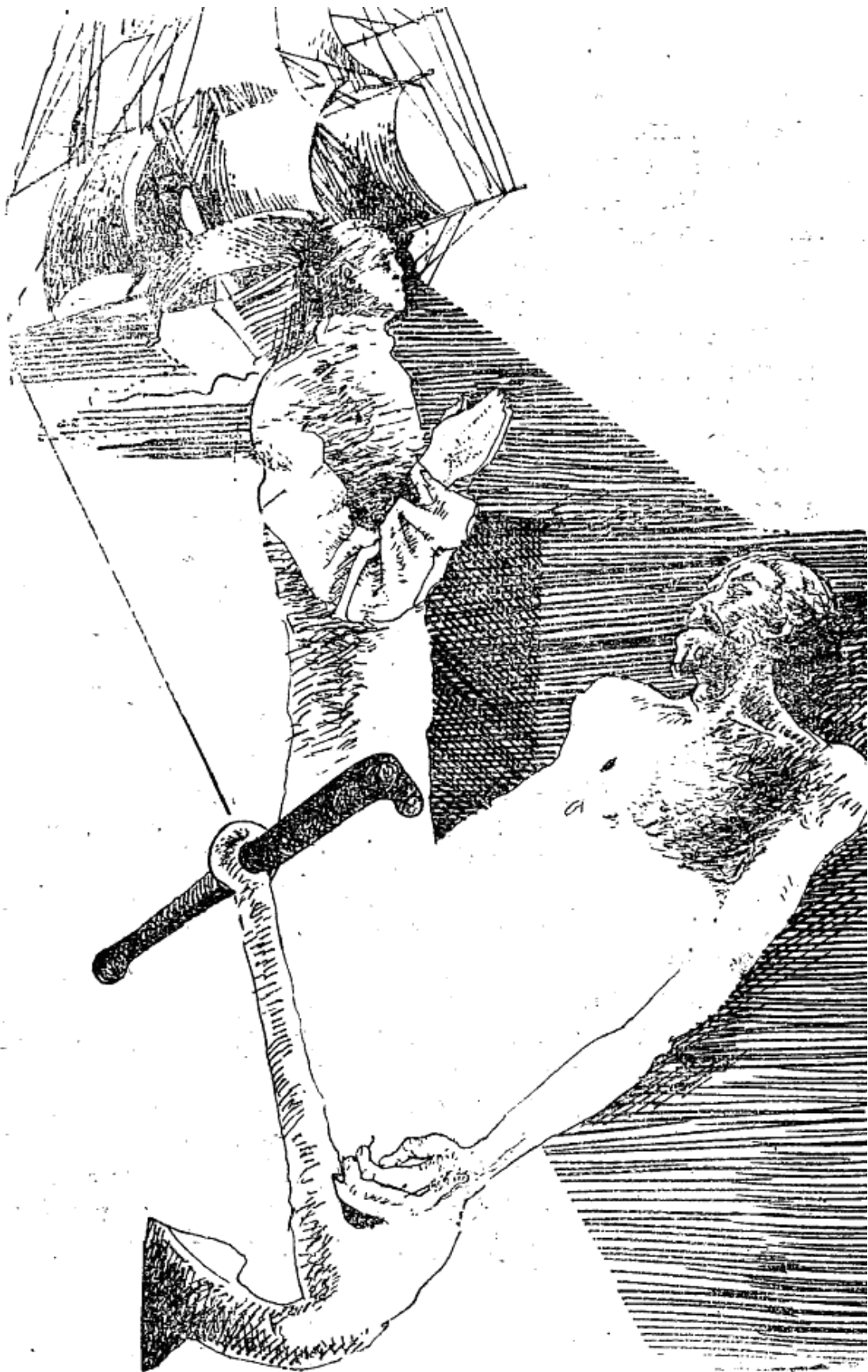
манастира на планината Агония; и подписа с честта си, и се прекръсти, и временно се завърна в болницата, както и дойде, на носилката си, придружен от монаха Инфелес.

Бенито Серено

Ако показанието на Бенито Серено е послужило като ключ, който отключи предшествуващите го загадки, то корпусът на „Сан Доминик“ е като гробница, чиято врата зее разтворена.

Дотук естеството на този разказ, освен че правеше неизбежни усложненията в началото, повече или по-малко изискваше, щото много неща, вместо да се изложат по реда на случката, да се предават в обратен ред или объркано; такъв е случаят и със следните откъси, които ще завършат разказа:

През дългото спокойно пътуване до Лима, както вече споменахме, имаше един период, когато дон Бенито малко възстанови здравето си или поне до известна степен спокойствието си. Преди да дойде решителното влошаване, двамата капитани имаха множество сърдечни разговори — и братската им откровеност представляваше странен противовес на предишната им резервираност.

Многократно се повтаряше колко тежко било на испанеца да играе наложената му от Бабоу роля.

— Ах, мой скъпи дон Амейса — каза веднъж дон Бенито, — точно когато ме считяхте така навъсен и неблагодарен — не, когато, както сега признавате, почти сте смятали, че замислям убийството ви, — точно тогава сърцето ми беше съвсем свито; не можех да ви погледна в очите при мисълта какво виси над главата ви, над моя благодетел, докато е на борда и на този кораб, и на вашия собствен. И, ей богу, дон Амейса, не знаейки кое ми даде повече смелост да скоча в лодката ви, дали желанието да се спася, или мисълта, че ако се върнете неуведомен на кораба си, вие, моят най-добър приятел, и всички около вас може да бъдете издебнати през нощта в хамаците си и никога да не се събудите вече. Помислете си само как вървахте по тази палуба, как седяхте в тази кабина, а всеки сантиметър под вас беше миниран нагъсто като решето. Ако бях изпуснал и най-лекия намек или да бях направил най-малка крачка към разбирателство между нас, сцената щеше да завърши със светкавична смърт — вашата и моята.

— Вярно, вярно — извика уплашено капитан Дилейноу, — вие повече спасихте моя живот, отколкото аз вашия; при това го спасихте без моето знание и воля.

— Не, приятелю мой — отвърна испанецът с набожна учтивост, — бог спаси като по чудо вашия живот, но вие спасихте моя. Като си помисля за някои от нещата, които вършехте — онези усмивки и приказки, безразсъдни погледи и жестове. За много по-дребно нещо от това те убиха моя помощник-капитан Ранетц; но Вас небесният повелител ви преведе благополучно през всички засади.

— Да, знаейки, че всичко се дължи на провидението; но онази сутрин разположението на духа ми беше по-приятно от обикновено; а пък гледката на такова страдание — повече привидно, отколкото действително — засили добрината, състраданието и милосърдието ми и щастливо ги съчета. Ако не беше така, безсъмнено, както намекувате, някои от моите разногласия с черните можеха да завършат твърде нещастно. Освен това чувствата, за които ви казах, ми спомогнаха да надвивам мигновеното си подозрение при случаи, когато остротата е можела да ми коства живота, без да спаси живота на някой друг. Само накрая подозренията ми взеха връх и вие знаете колко неправилно бяха насочени.

— Неправилно, наистина — тъжно каза дон Бенито, — вие бяхте с мен целия ден; стояхте до мен; седяхте край мен, разговаряхте с мен, гледахте ме, ядяхте с мен, пиехте с мен; и все пак последната ви постъпка беше да сграбчите като разбойник не само един невинен човек, но и най-окаяния от всички. Ето до каква степен могат да се наложат злонамерените машинации и измами. Докъде могат да сгрешат и най-добрите хора, като съдят за поведението на човека, без да са запознати с дълбините на състоянието му. Но вие бяхте принуден да постъпите така; и очите ви се отвориха навреме. Де да беше така и във всяко отношение, и с всички хора!

— Мисля, че ви разбирам; вие обобщавате, дон Бенито, и то доста тъжно. Миналото обаче вече е преминало; защо да четем морал за него? Забравете го. Вижте, това ярко слънце вече го е съвсем забравило и синьото море, и синьото небе; те вече обърнаха нова страница.

— Защото нямат памет — отвърна той унило, — защото не са човешки същества.

— Но този лек ветреца, който сега разхлажда бузата ви, дон Бенито, не ви ли носи човешко изцеление? Благоприятните ветрове са топли, постоянни приятели.

— Със своето постоянство те само ме отнасят към гроба, сеньоре — отговори той предзнаменователно.

— Вие сте спасен, дон Бенито — извика капитан Дилейноу, все по-учуден и натъжен. — Вие сте спасен; какво хвърля тази сянка над вас?

— Негърът.

Настъпи мълчание, през което унилият човек несъзнателно се зави в пелерината си като в покров.

Този ден той не разговаря повече.

Но ако меланхолията на испанеца понякога завършваше с мълчание на някои теми като горната, имаше и други, на които изобщо той не говореше и около които наистина беше насъбрана цялата му стара сдържаност. Нека отминем най-лошото и само за пояснение нека цитираме една-две от тях. Облеклото, така изискано и богато, което носеше в деня, чиито събития се разказаха, той не бил облякъл доброволно. И онази сабя със сребърната дръжка, привиден символ на

деспотично заповедничество, всъщност била само призрак на сабя. Ножницата, изкуствено втвърдена, била празна.

Що се касае до негъра — чийто ум, не тяло, беше замислил и ръководил бунта и заговора — със слабото си телосложение, несъответстващо на съдържанието му, той веднага капитулира пред мускулната сила на онзи, който го сграбчи в лодката. Като видя, че всичко е свършено, той не каза ни гък и с нищо не можаха да го накарат да проговори. Целият му вид като че ли казваше: щом не мога да върша дела, не искам да изричам и думи. Окован във вериги, наред с другите в трюма, той беше откаран в Лима. Дон Бенито не го посети през време на пътуването. Нито тогава, нито после той искаше да го види. И пред съда отказа да стори това. Когато съдиите настояха, той припадна. Самоличността на Бабоу беше законно установена само по показанията на моряците. Въпреки това при някои случаи испанецът споменаваше словом негъра, както бе показано: но нито искаше, нито можеше да го погледне.

Няколко месеца след това, завлечен до бесилката, завързан за опашката на едно муле, негърът срещна безмълвния си край. Тялото му беше изгорено на пепел; но в продължение на много дни главата му, този кошер на лукавства, забита на кол сред площада, невъзмутимо срещаше погледите на белите; гледаше и към отсрещната страна на площада в църквата Свети Бартоломей, в чиято гробница тогава, както и сега, почиват донесените кости на Аранда; а през моста на Римак гледаше към манастира, във на планината Агония, където три месеца след като бе освободен от съда, Бенито Серено, понесен на катафалка, наистина последва своя водач.

[1] Град в Мексико на Тихия океан. ↑

[2] Езекил — еврейски пророк, на когото Бог се явил и казал как ще опустоши земята на евреите заради греховете им. ↑

[3] Фраосар Жан (1337–1410) — прочут френски писател, автор на известните „Хроники“, в които описва подвизите на старите барони. ↑

[4] Част от горната палуба между кърмата и задната мачта. — Б.пр. ↑

[5] Bachelor's Delight — еринска радост, име на кораба на капитан Дилейноу. — Б.пр. ↑

- [6] Ашани — негърско племе в Западна Африка. ↑
- [7] Стара испанска златна монета, която някога струвала 16 долара. Вече не съществува. — Б.пр. ↑
- [8] Кафрария — обширна област в Южна Африка. ↑
- [9] Британски пътешественик, който в 1799 г. публикувал пътепис за пътуването си из Централна Африка, където разказвал за чудни приключения из тази още непозната част на света. ↑
- [10] Греда, продължител за основата на платната. ↑
- [11] Сложел възел, завързан от Гордиус — крал на Фригия. Един оракул казал, че който развърже възела, ще владее Азия. Александър Велики, като не можал да го развърже, го разсякъл със сабята си. ↑
- [12] Скиталец, пират. Обикновено име на куче. ↑
- [13] Джек е прякор за моряк. ↑
- [14] Тай Фокс — католик, конспиратор, начело на Барутния заговор в 1605 г., който целял да взриви парламента, когато, пролетарските министри и крал Якоб I заседавали на 5 ноември. Заговорът бил открит и Гай Фокс обесен. ↑
- [15] Лорд Честърфилд (1604–1773) — държавник, известен със своите писма до сина му, отлични по стил, но с отживял морал. ↑
- [16] Вид южно вино от XVI-XVII в. ↑
- [17] Да, сеньоре. ↑
- [18] Библейски праведник, на чието потомство Йехова обещал Ханаанската земя. ↑
- [19] Прът по диагонал на мачтата при носа на кораба. ↑
- [20] Град до Единбург, където в 1745 г, шотландците надвили англичаните. ↑
- [21] Главно пристанище на Чили. ↑
- [22] Главно пристанище на Перу. ↑
- [23] Калафатар — майстор-уплътнител на лодки с кълчища. — Б.пр. ↑
- [24] Наска — пристанище в Чили. ↑
- [25] Писко — пристанище в Перу. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.